

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A világitó ember.

Budapest, november 12.

(K.) A világitó ember: Szilágyi Dezső. Ahová fordul, takarodnia kell onnan a homálynak. Takarodik is. Nekünk pedig csak azt kell tudnunk, miről beszélt s már azt is tudjuk, miről nem kell tovább beszélni. Mert az már világos. A világitó ember minden homályt eloszlatott.

Ma két témája volt, tehát két téma áll a nemzet előtt világosan. Az egyik fontos és érdekes, a másik csak érdekes. Ámbar ha Szilágyi Dezső szükségesnek látta, hogy rávilágitson, az is fontos. Mégis szinte léhaságnak tetszelhetik, ha a kettőt egy füst alatt emlegetjük. Mert mi volt a két téma? Az egyik a pragmatika szankció szerint való oszthatatlan és elválaszthatatlan birtoklás értelmének a kérdése, a másik csak a néppárt. S mikor az egyik az egész magyar nemzet érdeklődésének középpontjában áll s jövőre való kihatásában minden kérdések közt szinte a legfontosabb, valóban illenék rajta megütközni, hogy Szilágyi Dezső ezzel a kérdéssel kapcsolatosan vetett világosságot a néppártra is, mely a nemzetet nem érdekli, jövőre való kihatásáról pedig emberi számítás szerint nem kell beszélni. De azért a világitó embernek van igaza. Igenis egy füst alatt kellett a kettőről beszélni, mert együttesen illik beszélni világosságról és homályról: egymásnak ősi ellenségeiről. S a világosság igazán nem tehet róla, hogy ezáltal a homályt éppen a néppárt képviselte. A barátait igen, de az ellenségeit nem választhatja meg magának senkisé. Még egy törvényjavaslat sem.

Két része volt ilyenformán Szilágyi Dezső mai beszédének. Első része a pragmatika szankció kérdését mára és minden időkre tisztázta. Igaz, ezt Szilágyi már első felszólalásában is megtette. De most derül csak ki, hogy milyen igaza volt neki, mikor

beszédét olyan sokáig halasztgatta. Nem elég sokáig. Még mindig korán beszélt. S csak ez a mai beszéde világíthatott el mindenbóvá, ahová azóta homályt iparkodtak borítani. Sokan félték a világitó ember nagy tudásától s csak akkor fogtak munkájukhoz, mikor azt hitték, hogy már nem kell tőle tartaniok. De Szilágyi Dezső újra felszólalt, még egyszer visszafordult: a homálynak pedig el kellett takarodnia. Elméleteket, amiket gyártottak, eseteket, amiket összefüggésükből kikaptak és alkalmasra preparáltak, tekintélyeket, akikből fegyvereket szedtek: mindent megvilágitott Szilágyi Dezső és tisztán láthatja a nemzet, hogy az elméletek upjesztiek, az esetek preparáltak, a tekintélyek pedig magukból kifordítottak voltak. Az igazi elméletek, az igazi esetek és az igazi tekintélyek csak a kormány-javaslat igazságát bizonyítják s ez a javaslat, kivált a Széll Kálmán pótlásával, kizárja még csak a lehetőségét is, hogy a trónörökös kérdése Magyarországon valaha vitássá váljék. S ha a homálytámasztók nem állottak még Deák Ferencet is félreverteni, ami szintén csinos fegyver, a világitó ember erre is vetett néhány sugarat. Eleget, hogy verő napfényben álljon Deák is, meg a kölcsönös és együttes birtoklás kérdése is. Mert Szilágyi Dezső Deák Ferencből igazolta Deák Ferencet és abból a faktumból bizonyította a kölcsönös és együttes birtoklás hármastartalmát, hogy azt még a hatvanhetes bizottság kisebbsége, az egykori balközép sem kontesztálta soha, egy percig sem. De még Kossuth Lajos sem.

Hát ki kontesztálta? A néppárt. Most. S ezen a ponton fordult a világitó ember a néppárt felé. S milyen érdekes látványosság volt ez a boldogtalan párt, mikor a verő — igazán verő — napfény ráesett! Egyszeriben világos volt, hogy a néppártnak kicsi vállalkozás lehetett Deákot s egy soha nem vitatott kérdést homályba borítani, mikor a trónörök-

lésnek sokkal nagyobb kérdésebe is zavart akart vinni. Szilágyi Dezső hatalmas fény-sugárral világította meg a néppárt intencióját, mely a becikkelyező javaslat rendelkező részének alattomos kicsempészésével próbálkozott meg. Nem lehetett a néppártnak más célja, csak az, hogy port hintsen a ma szemébe s ez ne láthasson a kérdésben homályt, de annál jobban felnyílhasson a jövő szemé s bőségesen támadhasson fel a zavar a jövődében, mikor az jól esnek talán valakinek. Kinek? A néppártnak? Vagy másoknak is? A jó Isten tudja. Vagy talán még Talliáni nuncius is tudja. De közönséges magyar ember nem tudja, legfőlebb csak sejt. Hogy azonban a néppárt kicsi ok nélkül nem kontesztálta a kölcsönös és együttes birtoklásnak józanul soha nem vitatott kérdését s ugyancsak titkos ok nélkül nem vállalkozhatott arra az áldatlan szerepre, hogy szándékosan a jövődöre akarja halasztani a trónörökös rendje dolgában támadható zavarokat: az olyan kétségtelen, mint amilyen szomorú. S ha Szilágyi Dezső erre ma csak rámutatott, de itéletet róla nem mondott: az a Szilágyi Dezső kegyelme lehet. A világitó embertől az is elég, ha megmutatja a veszedelmet. A mi dolgunk s a nemzet dolga, hogy a veszedelmet csirájában elfojtsuk. Ez a kötelesség mireánk háramlik, akiket a világitó ember nyomra vezetett. Hát mi meg is mondjuk, mi az, amit a néppárt manővere óvatosan eltakar. Forradalmi törekvés az.

Forradalmi? Az. A legveszedelmesebb forradalmi törekvés, az egyház forradalmi törekvése, mely immár, a trónörökös rendje körül támadható és támasztható zavarokra is építeni óhajt. Ez a párt, mely a nép pártjának meri magát nevezni és tulajdonképpen mást se tesz, csak lesi a legjobban adminisztrált népben is időnkint megtalálható elégtelenséget, hogy az így felfedezett részen befurakodjék bizalmába s aztán visszahívja vele; ez a párt, mely a nép pártjának

TÁRCA.

Száz év a magyar művészet történetéből.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Lyka Károly.

Szana Tamás hálaára kötelezett mindnyájunkat, akik a magyar művészet fejlődésének megállapításán dolgozunk: új könyve, amely az imént hagyta el a sajtót,*) becses forrásmunka nekünk. Nem adja ugyan egész terjedelmében a magyar művészet történetét, csak a legutóbbi száz esztendő történetét, de ha eltekintünk az építészetről és iparművészetünk multjától, amelyre Szana itt nem terjeszkedik ki, bizvást mondhatjuk, hogy ez a könyv művészetünk történetének kitenetized része. A még hiányzó egy tizedrészt kellene elője írni, de itt először is akkora nehézségek merülnek fel a levéltári és helyszíni kutatások körül, hogy alig akad egyhamar műtörténész, aki a maga szakálára hozzá merne fogni ehhez a nem éppen hálás munkához, azután pedig akkora költséggel van az ilyen uttörő kutatás egybekötve, hogy magánember nem vállalkozhatik rá. Tulajdonképpen a Tudományos Akadémia és a kormány feladata volna az ily vállalkozást lehetővé tenni, mert most már csakugyan röstelhetjük, hogy civilizált nép létünk a régi magyar építészeti és iparművészet és a legrégibb festészetünk és szobrászatunk módszeres felkutatása még min-

dig várat magára s az ehhez szükséges előmunkákat is csak néhány lelkes kutató magán-szorgalma révén bírjuk, felette gyér mennyiségben.

Az egyetlen összefoglaló és pontos munka, amely a magyarországi festészet és szobrászat történetét bőséges feldolgozásban adja, Szana új könyve. S a kezdeményező és uttörő ezen a téren. Az egyetemes műtörténetek, például a Pasteineré, természetüknél fogva csak nagyon korlátolt terjedelemben adhattak képet művészi munkákról. Vannak azonban azelőtt elszórt tanulmányaink, monográfiáink, amelyek egy-egy rövidebb időszak, vagy egy-egy művészeti technika speciális alakulásaival foglalkoznak. De azután egybünk sines, amit a komoly műtörténem értékesíthetne. Teljesen gondozatlan, elhanyagolt tudomány-ág ez, esoda, hogy Szana ily körülmények közt nem ijedt vissza vállalkozásától.

Mi nagy hasznát vesszük bátorságának és kitartásának. Körülbelül teljesen fel van dolgozva az utolsó száz év festészet és szobrászatának története ebben a könyvben. A szerkesztő egy század hírlapjait és folyóiratait kellett lelkiismeretesen átkutatni s azokból kivenni a műtörténeti értékű adatokat. Ez nem könnyű munka. Először is rengeteg türelmet igényel, azután óvatos kritikát. A régibb folyóiratok és hírlapok művészeti referensei ugyanis többnyire éppenséggel semmit sem köznyitottak a művészethez, derure-borura írták sablonos megjegyzéseiket, több jóakarattal, mint lelkiismeretességgel. Ők nemzeti ügynek tekintették művészetünk fejlesztését, de abban a tévhitben éltek, hogy a pártolás kritika nélkül is elégséges egészségesebb művészeti viszonyok megteremtésére. Általában elmondhatjuk, hogy a hazai képművészeti kritikában és ismertetésben csak a legutóbbi tizenöt évben találunk ko-

moly, figyelemreméltó hangot is. Ilyen lévén a publicisztikai anyag, a szerző éppenséggel nem tarthatta magát ehhez a sok naiv véleménynyilvánításhoz, hanem csak a pozitív tényekre vonatkozó adatokat használhatta föl, amelyek képesán aztán autopszia alá kellett vennie az esetleg még fennmaradt képeket és szoborműveket. Természetesen, hogy ilyen sovány levén a forrás, bizony eleinte az adatok sem bőségesek. Ez azonban éppenséggel nem hiány. Mert a századnak majdnem egész első fele csak felette gyéren terem számbavehető művészt. A festők és szobrászok nagy tömege dilettáns, alsórangu dekoratív festő vagy tuatpiktör és kölfuragó. Nos, ezek számára nem kívánunk Plutarchust. A művészet fejlődésére nem voltak semmi befolyással, tehát kívül esnek a műtörténeti szemponton. Hogy mégis (bár rövid szakaszokban) szerepelnek Szana könyvében, annak éppen nálunk megvan a maga egészséges oka. A szerző ugyanis valóságos korrajzzal vezet be kezdetét s műtörténetének ilyen a főjellemvonása egész odáig, amikor igazi tehetségek lépnek fel. Ez volt az előkészítés korszaka. Fontos tudnunk, hogy a század elejétől ugy a negyvenes évekek miképpen vélekedett a közönség, az amatőrök, a kormány, az irodalom, az egyház, a publicisztika a művészetről. Hogy az első nagy talentumok keserves küzdelmeit jól megértjük, Szana ugy elemzi nekünk azt a köves, szikes, majdnem terméketlen talajt, amelyre ezek a talentumok fardáságon belemélyítették gyökereiket. A kevésbé erősek mindjárt plántákorukban elfonnyadtak. De a legerősebbek sem fejlődhetek hatalmas fává. Mert még az őseréji Munkácsyból is bizonyára különb művész fejlődik vala, ha termékenyebb miliőbe kerül. Szana ezt a miliőt rajzolja meg könyve elején. És ebben a miliőben szerepelnek

*) Száz év a magyar művészet történetéből. 1800—1900. Festészet, szobrászat. Írta Szana Tamás. 235 szövegképpel, 30 önálló melléklettel. A közoktatásügyi kormány támogatásával kiadta az Athenaeum. Budapest 1901.

cimével fölfelé is alattomoskodott és dinasztikus, sőt udvari érzelmeit úgy kinálta fel, hogy például a becikkelyező javaslatot is azzal a sokat, ejh, tulsokat mondó megoklással akarja elfogadni, hogy elfogadja, mert *meghajlik* az uralkodó kívánsága előtt: — ez a párt igenis lenni és fenn egyaránt állással dolgozik és sem az egyik, sem a másik oldalon nem bálná a zavarokat, csak hogy a saját jól ismert céljait elérje. Mindenki felkínálja magát, akitől remélhet valamit és senkivel sem törődik, ha a saját céljairól van szó. S bár sokat föl lehetett róla tenni, idáig *ennyit* még se tettünk róla fel. Szilágyi Dezső azonban ma rávilágított s most már tisztán látható az ő célja: lenni is, fenn is. Most már tudjuk, hogy ez a párt sem a néppel, sem a dinasztikával nem gondol. Hogy mivel mégis? A jó Isten tudja. És talán Talliáni nuncius is tudja...

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, november 12.

Ha Szilágyi Dezső beszél, máskor is fel szokta jegyezni a képviselőház krónikája, hogy *ma Szilágyi napja volt*. Am ma ezt a betűszerint való értelmében kell venni, mert a mai ülésnek nemcsak egyetlen eseménye, hanem egyetlen tárgya is Szilágyi Dezső beszéde volt.

Ugy történt a dolog, hogy a minap a néppárt bombát vetett a jobboldalra. Rakovszky István legalább azt hitte, hogy rettetenes nagy bomba volt. Széll Kálmán sietett Szilágyi Dezsőhöz és hosszasan tanácskozott vele. Rakovszky István azt hitte, hogy a szabadelvű-párt a kormányval együtt meg van semmisítve. És ma Szilágyi Dezső fogta a bombát és visszadobta. És Rakovszky István háromnegyed egykor felállott, engedelmet kérni, hogy holnap felelhessen Szilágyinak, mert erre a feleletre készülnie kell. Ez volt a bomba hatása. Explodált, de nem ott, a hová először dobták.

Egyébként nagy tisztesség Rakovszky urra, hogy Szilágyi Dezső teljes két órán át foglalkozott vele és érdemül tudjuk be, hogy alkalmat adott Szilágyinak egy hatalmas polémiára, amely az ő beszédei között is elsőrangú helyet foglal el s amelylyel a politika minden gormetjét hálára kötelezte. A lesújtóan hatalmas polémia a kérdé-

nek csodálatosan tiszta megvilágításával párosult. Ami homály még volt egyes részletek körül, azt Szilágyi Dezső ma elkergette minden időkre. A tudás roppant tömegét vitte ismét harcra, szaporító elmésséggel fűszerezve s föllepítve az egészét a szónoki architektúra bevégzett művészetével.

Rakovszky nagy beszédének egy ép poreikája nem maradt. Argumentumai épp úgy szét-hullottak, mint a példái, amelyek olyan nagy hatásra voltak számítva. Ugy járt velök, hogy ami el volt bennök, azt Szilágyi Dezső mind *ellene* fordította és ami tartalom volt bennök, az mind *ellene* bizonyított.

Mikor az obligát szünet után Rakovszky halasztást kért a válaszára, a Ház valóságilag kegyelmet gyakorolt: megadta a halasztást. Így végződött a mai ülés már jóval egy óra előtt.

A képviselőház ülése november 12-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Dániel Gábor.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula, Flósz Sándor, Cseh Ervin.

Napirenden van

a trónörökös házasságának becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása.

Szilágyi Dezső konstataja, hogy ez a részletes vita tulajdonképpen ugyanabban a mederben mozog, amelyben az általában. Egyetlen egy új mozzanat jött hozzá, egy új elem került a törvényjavaslat tárgyalásába: a miniszterelnöknek a bevezetéshez javasolt módosítás. Felesleges kijelenteni, hogy ezt elfogadja; dícséret illeti érte a miniszterelnököt. (Élénk helyeslés jobboldal.) Elfogadja, mert alkalmas minden félreértések eloszlatására, amely eddig e törvényjavaslatra nézve felmerült. Jelesen alkalmas arra, hogy ha itt-ott oly nézetek nyilvánítottak, amelyekből azt lehetett volna következtetni, mintha a pragmatika szankción kívül — az alatt nem ért egyebet, mint az 1723-ik évi első második és harmadik törvényeiket — más jogforrást elismernék a trónörökösödés kérdésének törvényes megbirálására, e beiktatás kizárja az ily nézeteket és megőrsítést nyer általa az a nézet, amely ezen oldalon kivétel nélkül felállított és amely nézetet azon az oldalon is helyesnek tartottak, hogy t. i. a királyi házának statutumai nem képeznek jogforrást Magyarországon. És kizárja e módosítás azt a félreértést, amely felmerült a tulsó oldalon, hogy, mert a becikkelyezendő nyilatkozatban hivatalos foglaltatik a házi statutumokra, sőt némelyik szakaszának tartalma információként a miniszterelnök által a Ház elé lett terjesztve: ezáltal a házi statutumok kérdése a becikkelyezés által változott volna. Maradt az abban a stádiumban, amelyben a törvényjavaslat előtt volt. (Igaz! Ugy van! a jobboldal.)

A legnagyobb nyíltsággal tartozom kijelenteni, hogy kizárja azt a félreértést is, mintha a magyar pragmatika szankció kifolyása és követezése volna az osztrák jogintézménynek. (Igaz! Ugy van! a jobboldal.) No már most ennek a módosításnak tiszta alkotmányos tartalmát, valamint azt sem lehet kétségbe

vonni, hogy célja az, hogy minden irányban tiszta közjogi feltételt állapítson meg ezen törvényjavaslat megbirálására és ha elfogadják, értelmezésére nézve. Ezt a célját, nézetem szerint teljesen el is érte.

(Elvlaszthatatlanság, feloszthatatlanság.)

Áttér most arra a vitás kérdésre, amely az általános tárgyalás során közte és Rakovszky közt felmerült:

En azt állítottam, hogy Deák Ferenc nézete abból áll, hogy az 1723-iki törvények által megállapított, elváthatatlan, fölözthatatlan birtoklás elve nemcsak Ausztriára, mint összességére az örökös tartományoknak, nemcsak Magyarországra, mint összességére a magyar koronához tartozó országoknak, hanem az uralkodóház ugyanazonosságában levő kapcsolat által Ausztria és Magyarország közti kapcsolatra is értendő (Igaz! Ugy van! a jobboldal.)

Ura is átlátom, hogy ez volt Deák nézete és — többet mondom — ez a nézet a törvényben el is fogadtatott. De ez nem vitás közöttünk. Vitás az, hogy ez volt-e nézete Deák Ferencnek, vagy sem. T. képviselőtársam azt mondta, hogy nem. O hivatkozott Deák Ferencnek 1855. augusztus 17-ikén a *császári cím* alkalmával mondott egyik beszédére és azt mondta, hogy Deák Ferenc azt állította, hogy az elváthatatlan és fölözthatatlan birtoklás elve csak az ausztriai tartományokra értendő; feltétlenül volt kikötve a trónörökösödés átruházásakor, mert mi nem egyes lazán összefüggő tartományokkal hanem azok egységével, amelyek elváthatatlanul birtoklandók, akartunk kapcsolatot.

T. Ház! Abban, hogy ez is az értelme a pragmatika szankciónak — ez is! — a képviselő urnak igaza van. De hogy Deák Ferenc csak ebben az értelemben fogta volna fel, abban tökéletesen téved. (Egy hang a baloldalon: Csak ebben!) Így méltóztassék érteni, ha tennartom azt az állítást, hogy a tapasztalatlan Deák Ferencet.

Ez a kérdés, hogy az elváthatatlan és fölözthatatlan birtoklás elve mi mindent foglal magában, több ízben volt vitás. Több ízben nyilatkozott róla Deák Ferenc; nyilatkozott az 1861-iki országgyűlésen, beszédekben és felirataiban, nyilatkozott azután és a legteljesebben abban a nagy polémiában, amely a magyar közjogi értelmének tisztázásához hatalmasban hozzájárult, mint bármely más írott mű, amelyet én ismerek, nyilatkozott a hatvanhetes bizottság munkálatainak előkészítőeskor és tárgyalásakor és nyilatkozatának mintegy befejező része az 1867. XII. törvények, amelyről — hogy magamat exakte fezzem ki — senki sem állítja, hogy Deák Ferenc nézete ellenére hozott. (Élénk tetszés jobboldal.)

Állítsuk fel még egyszer a tételt, mert nézetem szerint egészen fedi Deák Ferencnek nézetét és egészen fedi azt a magyarázatot is, amelyet a magyar pragmatika szankció. — engedjék meg, hogy rövidség okáért így említssem, tudják, mit értek alatta — megállapít. Ez a nézet a következő volt: (Halljuk! Halljuk!) Az elváthatatlan és fölözthatatlan birtoklás elve és rendelete a törvényben — mert ez egy rendelet, egy intézkedése a törvényhozásnak — három vonatkozásban hatályos. Először megállapítja azt, hogy az ausztriai tartományok egymás között fölözthatatlanul és elváthatatlanul birtoklandók, mert ez a feltétele annak, hogy mi a közös uralkodóház uralkodása alá kerülünk, a személyben, az uralkodóház azonosságában való unióra lépünk. Jelenti az 1723. I., különösen az I. de a II.

azok a derék kőfaragók és tucatpiktorok, akiket akkor jelentékeny alakoknak vélt a köztudat. Látni való, hogy mennyire előkészületlen volt a magyar társadalom. Egy Vörösmarty, Tompa, Petőfi korában Barabás Miklós volt a legünnepelebb pesti művész!

A szabadsághar után jöttek „az első fecskék” — mint Szana mondja. Miért, művész községreál akkor sem lehetett szó. A nagy nemzeti gyász idején fontos politikai eszmék tartották lábban az embereket. Mint az írók, úgy a frissen jelentkező festők is a multba nyulnak vissza bátorító példákért. Akkor tűnik föl Orlai, Madarász, Thán, Székely, megannyi történelmi festő. Ezek már művészek, igazi talentumok. Szana itt kezdi a művészetünk történetét behatóan. Ez már olyan pont, ahol kereshetjük a művészet-tudományi problémát: minő hatások alatt állottak ezek az első ipari festők, kik voltak tanítómestereik, minő tanítványokat neveltek, vagy mily hatással voltak utódaikra.

Es itt kezdődik legérdekesebb problémája a mi műtörténetünknek is. A mai napig majdnem az összes magyar művészek idegen hatás alatt állottak. Csak ma kezdenek lassankint emancipálódni. A század egész második felét elnevezhetnők a külföldi hatások korszakának. Bécs — azután Olaszország: ez volt eleinte a jelszó. Márkó sikere mutatta meg hozzá az utat. De Bécs magában véve is félig Olaszország volt, oly értelemben, hogy a bécsi akadémia még mindig a római német kolónia hagyományain ragódott. Közvetlen ezután következik a düsseldorfi és müncheni hatás kora. Ez eltart, a mi nézetünk szerint, körülbelül a kilencvenes éveik. Mintegy utmutatónak költözködik Münchenbe a fiatal Székely Bertalan s beáll Piloty iskolájába. Onnan kerül ki a hatvanas, hetvenes évek legtöbb festője. Ez a generáció lett aztán itthon tanítómestere a fiatal magyar művésznemzedéknek. S ekkor szerveződik

erősebbre a mostani Képzőművészeti Társulat, amely különböző elnevezések alatt, számos viszontagságon átesve, döntő szerepet játszott s játszik ma is művészetünk történetében. Mire Székely s utána Benczur (szintén Piloty-tanítvány) hazaköltözködik a magyar fővárosba, Münchenben megszokódik a magyar művésznemzedékek száma. Voltak közöttük jelentékeny tehetségek is, de az örökös német előkép egyoldalulakka tette legtöbbjüket. Végre a nyolcvanas évek legvégén, az utolsó évtized elején diadallal bevonul a francia naturalizmus a müncheni Glaspalastba. A mi magyar festőink hozsiúnával üdvözlik, s alig hogy Bastien-Lepage képeit meglátják, valamely új reveláció elemi erejétől vonzatva özönlenek Párisba. Itt kezdődik — műtörténeti szempontból tekintve — a párisi hatás ideje, amely maig is elég jelentékeny. Ott, ahol Szana lezárja a könyvét, csillan meg, a mi nézetünk szerint, lassan, de félreismerhetlenül az önállóra, nemzetire való törekvés.

Amit idáig leirtunk, inkább a műtörténeti beosztás kérdése, de nem erre fekteti Szana a fősúlyt. Mert e széles s ennél fogva laza kereten belül a művészi egyéniségek számai élnek s alkotnak a maguk hevülete, a maguk érzése szerint. Valamennyiüknek törekvését, életét s művészetét kialakulását bőven ösmerteti a szerző. S itt e hozzáunk aránylag közel eső korszakok leírásánál duplán forrasmunka az ő könyve. A hetvenes évektől kezdve nemesak az egész irodalmi anyagot adja nekünk, hanem a saját élményeit, saját tapasztalatait. Attól az időtől kezdve, amidőn érdekesség és műtörténetileg értékesség válik művészetünk: Szana kortárs, aktív kritikusi, memoíró. Együtt élt valamennyi művésznemzedékkel, járt a műtermükbe, velük töltötte este a kávéházban, a vendéglőben, a klubban. Kiosmerté valamennyinek jellemét, ambícióit, terveit, eszejárását, látta őket otthonukban, vita, mulatozás s teremtő

munka közepette. E korszakok művészeinek valóságos Vasarija, aki mindent meglát s minden lényegest főljegyez. Meg vagyok győződve róla, hogy ezt a munkát nem irhatta volna meg senki más, csak éppen ő. S ha esetleg meg nem írja vala, akkor temérdek becses anyag vész el és jövendő műtörténetjeink ugyanecek megakadnak nem egy kérdés magyarázásánál. A munka tehát, amelyet végzett, műtörténetileg fontos munka, amelyet minden jövendő műtörténetírónk gyakran fog idézni.

De a nagy és díszes könyvnek még sem ez a föjlemvonása. Nem dokumentum-halmazat, hanem első sorban luxuriózus díszmű, amely a finomabb közönség számára íródott. A tárcáiról nyelvélen mondja el a szerző az utolsó száz év magyar művészetének történetét, folyamatos szép előadását megérti és élvezi minden intelligens ember. A könyv művészi díszéről pedig kár szólnunk. Szana Tamás örökösöt a nyomdában, ő választotta meg a papírost, a fényképeket, a kliéséket, a betűt, a formát, a tördelés mintáit. A finom amatőr kezemunkája meglátszik rajta. S meglátszik az is, minő hálás tud lenni azért, ha a tördelő és a gépmester eltalálja az ő ízlését. Nálunk szokatlan, de ebben az esetben teljesen jogos és szép dolog, hogy a könyv végén megtudja az olvasó a nyomtató-gép mesterének a nevét, akitől annyira függ a kolum-nák szépsége. Ez a kis vonás jellemzi Szana könyvét és jellemzi a szerzőt, mint embert is. Annára tud örülni, oly hálás tud lenni, ha valaki szép és izlases munkát végez, hogy szívesen elnéz egyet-mást, mint ahogy sokszor elnéz magának a könyvnek szövegében is. Ami esőppet sem von le ennek a munkának értékéből. Nem csak szép könyv ez, hanem legbecesebb forrasmunkája a magyar művészet legújabb történetének.

törvényeik értelme szerint is azt is, hogy a Magyarországhoz tartozó országok — akkor kapcsolt, ma társországok, részben beleolvadtak — elválaszthatatlannal és feloszthatatlanul birtoklandók — ez harmadszor jelentette azt is, hogy az Ausztria és Magyarország közötti viszonyról fogva, amely az uralkodó azonosságválta és a trónörökös rendjének azonosságával meg lett alapítva, Magyarország Ausztriával együtt és Ausztria-Magyarországgal együttesen, feloszthatatlanul, elválaszthatatlanul birtoklandó ugyanazon uralkodó által, (Helyeslés a jobboldalon.), természetesen semmi csorbításával Magyarországot ugyanott meghatározott függetlenségének. (Helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Nem, uraim, (Halljuk! Halljuk!) hogy a közepére menjek a dolognak... (Nyugtalanosság a szélső baloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk! Halljuk!)

Igen furesa hangokat hallok. Én soha senkit tagoltan hangokkal nem zavartam abban, hogy beszéljen. Egy ilyen szigorú okoskodásban, amilyen el kívényletlen vagyok élni — mert holmi laza és léha okoskodással nem élhetek — kérem legalább azt, hogy ne zavarjanak. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Hogy a közepére menjek a dolognak, abban a nagy polémiában, amelyet egy bécsi tanárul Deák folytatott, az a kérdés a legtüzetesebb megbeszélés alá jött és méltán, mert Deák Ferenc nagyon jól tudta, hogy ami annak a bécsi tanárnak a művében benne volt, uralkodó fellogás volt a bécsi kancelláriában és az 1861-iki királyi-leiratban.

Erre Deák Ferenc kimerítő és viagos nyilatkozatot adott. Azt mondotta ki, hogy az országgyűlés, illetőleg törvényhozás a közös fejedelem, mind Magyarországot és a hozzátartozó tartományokat, mind a többi örökös tartományokat együtt és viszonyosan elválaszthatatlanul és eloszthatatlanul örökösödésileg bírja. Következéleg sem az örökös tartományokat egymástól vagy Magyarországtól, sem Magyarországot és a hozzátartozó országokat szintén egymástól, vagy az örökös tartományokat a birtoklásnál elválasztani vagy azokat felosztani ne lehessen, egyszóval kimondatott az elválaszthatatlan és feloszthatatlan birtoklás.

Mikor multkor beszédemben azt mondtam, hogy ha mi a trónörökösre jogosított más értelemben vesszük, mint amely értelemben abban az austria domusban, akkor, mikor azt elmagadtuk, a női ágon örökletes fejedelmi családnak, annak jelentése a törvényben volt s ennél fogva mint törvényes jog él Ausztriában az osztrák tartományokban, ha mi attól különböző domust állapítottunk meg és így magyarizuk az 1723-iki törvényt, akkor ennek a törvénynek az a határozata, amely a lineák kihaltóság az uralkodóház azonosságát mondja ki és az a határozata, mely ezzel az azonossággal Magyarország és Ausztria között az elválaszthatatlan és felbontatlan birtoklást mondja ki, egyenesen felfogattatik. Ervelésem az volt, hogy az ily képtelenségre vezető magyarizát nem fogadható el, mert csak az a magyarizát fogadható el, mely a törvény különböző dispozícióit e részben ép-ségben tartja, amely ellentétet nem hoz a törvénybe, amely a törvényben jobban kifejezett célt nem jor-gatja fel. (Ugy van! Jobboldal.)

Itt a szónok cáfolja a trónörökös nyilatkozatának becikkelyezésére vonatkozó értelmezése ellen emelt kifogásokat, majd áttér a morganatikus házasságok eseteire:

(Becikkelyezés. Morganatikus házasság. Egyenranguság.)

A becikkelyezés által a házi statutum semmi jogi jelentőséget nem nyer, mert a becikkelyezéssel nincs beismervé, hogy ennél fogva a családi törvényekben foglalt határozatok országos törvénynek tekintetnek. (Ugy van! a jobb- és baloldalon.) A becikkelyezés által az sínes kijelentve, hogy a főherceg helyesen ítélte-e meg a családi törvényeket vagy helytelenül; a becikkelyezés a nyilatkozatok e részére nézve semmi egyéb, mint a tudomásvétel ünnepegyesbb formája. Hiszen, ha nem törvényjavaslat alakjában terjesztetik be, hanem királyi üzenet alakjában, akkor is tudomásul vétetik, csak azzal a különbséggel, hogy nem fordul elő a törvénykönyvben, nem ebben az ünnepegyesbb formában vétetik tudomásul, hanem másként.

Rakovszky István: Nagy különbség. (Mozgás a szélsőbaloldalon és a baloldali-némely padjain.)

Szilágyi Dezső: Az a módosítvány, amelyet a miniszterelnök ur benyújtott, abban a részben hogy mit jelent a becikkelyezés, minden kételyt eloszlatott. (Ugy van! Jobboldal.)

Rakovszky István vizsgálódásainak sommázata a következő: Már azért is helytelen a mi törvénymagyarizátunk, mert a XVIII. században, tehát éppen akkor, midőn a pragmatika szankció hozott, az egyenrangú házasságra, az egyenranguság fogalmára és köllőkeire egy enyhébb, az 1839-iki törvénybe foglalt eltérő szokásjog alakult és ha ezen eltérő, akkor fennállott szokásjog szerint bíráljuk meg a nyilatkozatot s az ennek alapján létrejött házasságot, akkor ez egyenrangú házasság s mert egyenrangú házasság, a gyermekek trónörököségi joggal bírnak. Mielőtt ezek vizsgálatába indulnék, egynehány fogalmat tisztázok előbb a t. képviselő ur engedelmével. Az első az, hogy abból a téves feltevésből látszik kiindulni, sőt abból indul ki, hogy ami nem nyilvánvalóan dispar házasság, vagy — hogy a német kifejezéssel éljek és kénytelen leszek ezt használni, mert ma már ez a familiáris a Házbán (Derütség.)

— notorische Missheirath, hogy ami nem az, meg mind az egyenrangú házasság körébe esik. (Ugy van! a baloldalon.) Az nagy tévedés. Nem úgy van. Sem a szokásjog szerint, sem a szerzők szerint, sem a statutumok szerint, sem a birodalmi törvény szerint nincs ugy. (Helyeslés jobbfelől. Zaj balfelől.)

Rakovszky István: Birodalmi törvény nem is volt!

Szilágyi Dezső: Kérem, ez egy jogtétel, amelyet egész határozottan kell bizonyítani. En semmi politikai szempontról itt beszédem egész folyamán nem beszélek.

Azt mondom, ez téves, a régi jog szerint, amelytől való eltérést a t. képviselőtársam felhoz. Egyenrangú házasságnak az tekintet, amely egyenrangú rendek között köttetett, ezek pedig voltak a fejedelmi családok — a fürstenreutlich — és mindazok a nemes családok, akik birodalmi főrendek voltak, azaz a birodalmi gyűlésen ülésel és szavazattal bírtak. Ezek közt voltak nagy nemesi családok, grófok, bárók, régi nemesek, de ezek mind a niederer Adel-hez, nem a höherer Adel-hez tartoznak. (Ugy van! jobbfelől.) Már most kérem, az egyenrangú házasságnak ellentéte a nem egyenrangú házasság, vagy amint nevezték, Missheirath; amely ebben az értelemben, amint kifejtettem, nem egyenrangú egvének között köttetett. Ezeknek a nem egyenrangú házasságoknak köréből más és más szempontok szerint kiválik egy-egy eset. A notorische Missheirath esete és más értelemben a morganatikus házasság esete. A morganatikus házasság fogalma az egy olyan nem egyenlők közt köztöt házasság, tehát Missheirath, ahol a megköttöt feleknek maguknak arra volt az akaratuk irányozva, — és azt a szerződésben világosan ki is fejezték, — hogy ez ne tekintessék egyenrangunk.

Ezek után kifejti a szónok, hogy azt a három morganatikus házassági esetet, amelylyel Rakovszky a felállított tételt akarta bizonyítani, rosszul választotta meg, azok ellene szólnak. Foglalkozik a szászmeiningeni herceg esetével, aki elvette nővérének a komornáját, majd a Ludwig Heinrich Lippe házasságával, amelyet megpróbáltak egyenrangúvá tenni, de nem sikerült. A harmadik: a badeni herceg házassága Gejersberg Lajtvál, szintén a tétel ellen bizonyít, mert itt az agnátusok beleegyezésével az utódokat felruházták az örökösödéssel.

Majd így folytatja:

Azt mondtam, nem szerencsésen választotta meg t. képviselőtársam eseteit. Hogy három esetben a négy közül nem volt szerencsém, azt itélje meg a Ház. Most nézzük meg a negyediket, amelyet — ebben nincsen semmi sértő — parádésnek nevezek azért, mert t. képviselőtársam azt mondta, hogy ez a legfőbb eset. Hát mi volt ez? Ez Promnitz grófnőnek az esete, tudniillik...

Rakovszky István: Nem ez volt a parádé-eset, hanem a bádeni!

Szilágyi Dezső: A bádeni? Akkor az én félreértésem kedvéz a képviselő urra (Derütség jobbfelől), mert hogy a bádeni eset, amely a XIX. században történt, hogy bizonyítja, hogy a XVIII. század elején, 1723 előtt mi volt a jog, mar azt bajos megérteni. (Nagy derütség a jobboldalon.) Másodszor, t. Ház, ha van eset, amely a nemes leányokkal való házasság morganatikus voltát bizonyítja, akármit mondott a férj és papa, ez a bádeni eset világosan bizonyítja azt.

Rakovszky István: Ne csak a férjet és a papát, kegyeskedjék egyszersmind az uralkodót is említeni!

Szilágyi Dezső: Akármit mondott is az uralkodó, mert nem volt joga törvény ellenére rendelkezni, az agnátusoknak összessége a császár megerősítésével igenis elengedhette a hiányzó egyenlőséget, de még ha fejedelem volt az illető, ő maga az agnátusok ellenére a harmadik személyek sérelmére ilyeneket nem tehetett. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) De térjünk át Promnitz grófnő esetére. (Halljuk! Halljuk!) Itt már valóságos grófnővel van dolgnak. (Derütség jobbfelől.) Tudniillik August, Ludwig anhalti herceg elvette 1726-ban Promnitz Erdmann grófnak a leányát. Igaz ugyan, hogy ez a házasság ebenbürtinek, egyenrangúnak tekintetett, soha sem is volt komoly kifogás tárgya, de miért? Ezt felelvásom. (Halljuk! Halljuk!) Olvassuk.

„Die Ehe wurde nicht beanstandet, weil die Familie Promnitz trüber das Fürstenthum Sagan in Pland gehalten und die Standesherrschaft Less besass, bis später den Anhalt...“

Tehát ez a birodalmi tanács kijelentette, ez egyenrangú. Ez azt bizonyítja, hogy ott, ahol egyenrangú volt a fél, ott egyenrangú volt a házasság is, tehát az egyetlen grófnővel való házasság is ellene bizonyít — nem tehetek róla — a képviselő urnak. (Derütség jobbfelől. Mozgás a baloldalon.)

Rakovszky István: Tönrök vagyok téve! (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Derütség.)

Szilágyi Dezső: Dehogy! Még ezt a bajt túléli t. képviselőtársam. (Nagy derütség.) Már most nézzük meg (Halljuk! Halljuk!) az 1723-iki Wahl-Capitulation-ra, a választási kapitulációra való hivatkozást. Mit tartalmaz ez? A rendelkezés azt a kikötését, hogy nyilvánosság Missheirath esetében amely pedig nem egyenlő értelmű a nem ebenbürtig házasságokkal, a császár az agnátusok beleegyezése nélkül a régi családok romlására ne adja meg császári hatalmával fogva, csak az egyenranguságból származható örököségi jogot és ez a császári jog ellen való visszáléles ellen meg is fogadtatott és meg sem tartatott. (Derütség.) Ha van valamely családra nézve bizonyág,

hogy az egyenrangú házasságnak szigorú jogát úgy, mint az a XVIII. század alatt fennállott, fenntartotta: ez a domus Austriaeában, a Habsburg-családban megvan. És én ugyanazon az uton megyek, hogy ezt kimutassam, remélem, több szerencsével, mint a t. képviselő ur, hogy kodifikált családi törvény és házi törvény nincsen. De vannak írott rendelkezések, jelen végrendeletek. Vannak esetek, van az eseteknek egy igen hosszú sora. Az egyes családi rendelkezések közül csak kettőt akarok felhozni. Az első az I. Ferdinánd rendelkezése, a másik a II. Ferdinándé. Az I. Ferdinándé 1643-ból való, a II. Ferdinándé 1621-ben kelt. Az elsöben benne van az, hogy a leányok a domus Austriaeából házasságuk régi szokásait és hagyományait szerint a családnak, 1621-ben már egy más kitejezéssel van ez a régi szokás és hagyomány felemlítve, hogy menjenek csak fejedelmi családokba.

No már, t. Ház, ezt a szigorú felfogását az egyenrangusági elvnek, ha a leányokra megállapítja, nem még inkább kell-e azt érteni a flukra nézve? (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Különben 1543 óta sok száz házasság köttetett az ausztriai házbán, sok száz más házasság történt 1727 óta és egyetlen egy esetet kivéve, azokban a házasságokban kitejezésre jutott családi hagyomány és szokás az, hogy mindig egyenrangú házasságok köttetettek, soha más, mint egyenrangú házasság. Az az egyetlen eset, amelyre t. képviselőtársam hivatkozott, miben áll? Igaz, hogy itt nem grófnőről van szó, hanem patricius leányról, de nagy figyelmet érdemelnek azok a körülmények, amelyek a házasságot kísérték. A házasságból két gyermek származott: András és Károly. Az egyik pap lett és kardinális, a másik polgári és katonai hivatalokat viselt. Ugy az atyjuk életében, mint az atyjuk halála után szerződéses köttetettek: a császár a titkos házasságot elismerte, mint morganatikus házasságot. Könnyű lett volna császári hatalmával fogva és a többi agnátus beleegyezésével, hogy Weiser Filippinát főhercegnői rangra emelje, utódat főhercegi ranggal felruházza, hogy hívják őket ausztriai főhercegeknek, nem pedig Carl d'Austria és Andreas d'Austria néven. Nem tette. Hercegi — Fürsten — rangra emelte őket. Megkapták a burgui Markschartot, de osztrák hűbér gyanánt; de nem kapták meg az osztrák főhercegséget, maradtak alattvalók, maradtak ebben az állapotban; bár minden kedvezőt megtektek nekik, amit megtehettek ily sardjadékok iránt, akikkel igazán a legjobban akartak bánni, de egyet nem tehettek a főhercegek: magukhoz hasonlívó nem tehettek őket; a családba be nem fogadták őket, nem voltak örökösök, a családi névből, rangból kizárták őket. Ez a szigorú felfogás uralkodott. Ha ezt a nézetet összehasonlítjuk és azt a nézetet, amely a házasságok félbe nem szakított sorozatában — mondjuk 1723-ig — nyilvánult és látjuk, hogy mindig csak egyenrangú házasságok köttettek s bizonyára jogosítva vagyunk azt mondani, hogy volt szokásjog, volt obszervancia, amely a Ferdinándok írott intézkedéseivel összhangzik és ki lett fejezve házasságokban és házassági szerződéseken és ez az obszervancia, ez a szokásjog az egyenrangú házasság szigorú fogalmát tanúsítja minden egyes esetben. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

1723-tól — talán nem is szükséges a dologhoz — megint sok házasság kötteték. Két eset ismeretes, amely itt külön főlhozható. János főherceg 1821-ből és az 50-es évekből egy másik szintén morganatikus házasságok, tehát nem egyenrangúak. A hagyomány tehát cselekvényekben és tényekben, írott intézkedésekben az eltérő esetekkel való elbánásból kiderül, hogy a domus Austriaeában kezdettől fogva végig nemesek a fejedelmek, a családok, de a családnak minden tagja szigoruan ragaszkodik az egyenrangú házasság intézményéhez. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

Hogy ha a jelenlegi nyilatkozatban említett házasság az 1723-iki állapot szerint ítélhetnék meg, akkor, amint a t. képviselőtársam kizozta, a gyermekek trónörökösödési joggal bírnának. Nem bírnának, egyáltalában nem. Ne is tessék képzélni, hogy az 1723-iki családi törvény, amelyből némely passzust információ végett felelvásom a miniszterelnök ur, szigorítása a családnak. Nem kérem, az lehet ügyes vagy lehet ügyetlen kitéjezés semmi egyébnek, mint a századokon át elismert és tanusított szokásjognak, obszervanciának, az austria domusának.

(Közjogi érvek.)

Már most két tárgyra kellene röviden kitérnem, a közjogi érvekre, amelyeket a t. képviselő ur felhozott és azután az álláspontokra, különösen a néppárt álláspontjára. Ami a közjogi érveket illeti, ezeket rövidre kell szabnom. A t. képviselő ur ezeket köztöben összpontosította. Az egyik az, hogy azt mondja, hogy történelmi tény az hogy 1723-ban nem voltak előterjesztve a házi statutumok. Hát igaz, Károly 1713-iki deklarációjában, mely tulajdonképpen az osztrák pragmatika szankcióit, ezt igenis ismerik a rendek, erre van történelmi reminiscencia és ez nem is vitás köztünk. De hogy egyebet és többet előterjesztettek volna, azt a t. képviselő ur nem tudja, én sem tudom, senki sem tudja. De kérem, nem is arra helyeztük a súlyt, hogy azért fogadták el a rendek 1723-ban az ugynevezett egyenrangú házasság intézményét, mert mindenféle családi statutum és obszervancia ezt elismerte, hanem mert az ktkörilhetlen következménye annak, amit világosan kimondott, hogy ugyanazt az uralkodóházat fogadta el, jelenen annak, hogy azt mondta ki és azt határozta, hogy ugyanazon név, ugyanannak főörököse, aki az otáni jog szerint követ-

Szájpadlás nélküli fogak.

Fülöségessé teszik az inylemez használatát. A szájból kivenni nem kell, nem is lehet. Számos elismert levél. Jótállás.

Wellner Gyula

szpecialista a szájpadlás nélküli műfogak készítésében VI. kerület, Andrássy-út 38. szám.

kezik az ottani trónon, következék ezen a trónon, jelesen kimondotta, hogy successorok csak az tekintessék, aki azon rendben successor és archidux. Ennek kikerülhetlen következménye, hogy miután őt successor és archidux csak ilyen házasságból következhet, elfogadták az egyenrangú házasság intézményét és annak következményét is. Csak fővilágosi-talusi kérdem, hogy ugy-e tisztelt képviselőtársam, elfogadja azt, hogy *legitim házasságból született*, ugy-e hogy benne van ez?

Rakovszky István: Igen!

Szilágyi Dezső: De nincs benne! (Derültség.) Tetszik tudni, mi van benne? Az, hogy legitimus descendens.

Rakovszky István: És római katolikus!

Szilágyi Dezső: Más nem lehet legitim házasság?

Rakovszky István: De lehet!

Szilágyi Dezső: Ha annyira szíven fekszik ez, senki sem vonja kétségbe, örüljön neki csendesen. (Derültség.) De a törvényben az van. (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Polányi Géza! Méltóztatik lenyelni a mondat végét!

Szilágyi Dezső: Tessék közelebb jönni!

A törvényben az van hogy legitim descendensnek tekintik. Mi következik ebből? Kikerülhetetlenül, visszautasíthatatlanul, hogy legitim házasságból születettnek kell lenni. Nincs világos szavakkal a törvényben, de mert a legitimus descendens benne van, következék ebből a legitim házasság és mert benne van a successor és archidux, mert benne van az eadem Domus Austriaca is, mert benne van, hogy ugyanazt az örökösöt akarjuk, hogy következék, aki a sorrendben következék ott.

Rakovszky István: És római katolikus!

Szilágyi Dezső: Miután archidux és successor nem lehetett más, csak az, ki egyenrangú házasságból származott, miután a trónöröklés ugyanazonossága nem magyarázható meg, nem tartható fejn másképp, csak az egyenrangú házasság intézményének itt is való elfogadásával: épp oly következmény az egyenrangú házasság kelleke, mint a legitimus házasságé. (Helyesítés a jobboldalon.)

Már most az utolsó argumentumról beszélék, arról, mikor a képviselő ur már nem érvel, hanem retorizál. Azt mondja: lehetetlen, hogy az a nemesség — a nemesség alatt érti a főrendeket, helyesen — amely 1723-ban a diétán együtt volt és határozott, elfogadta volna az egyenrangú házasságot és ez által, mint ennek ellentétét, a morgánatikus házasság intézményét. Miért lehetetlen? Mert a főrendi nemesség és a köznemesség közt gyökerében nem volt különbség, eadem est Nobilitas, mert ennek a nemességnek minden tagja királyválasztó, minden tagját királynak lehetett megválasztani, mert a király primus inter pares, ezt már bánja hogy mondta (Derültség a jobboldalon), mert a nobilitas communicata s ha a nemes nem nemes asszonyt vett el megemésítette és a gyermekek a nemes rendhez tartoztak, nem pedig a gyengeséggel felalább állásúak. Ez mind igaz. Akkor egy kiesitelméletű hangon azt mondta: Kérem, képzelhető-e az, hogy elfogadta az egyenrangú házasság intézménye által a morgánatikus házasságot az a nemesség, amelynek meg volt a fúsiás — mellékesen mondom, hogy a fúsiás célja nem a gyengébb nem érdeke, hanem a család folytatása volt. (Zaj! Ugy van! a jobboldalon.) ezért voltak ennek oly szigorú feltételei — lehetetlen, hogy egy ily intézményt elfogadott volna a nemesség, amely az apai és emberi érzelmei megtagadása, lealacsonyítása a törvényes nemzedékek és egyéb emléletes dolog. (Derültség a jobboldalon.)

T. képviselő ur, azért mondtam, hogy ez retorizálás és nem jogi érvelés, mert igazán nem is fogadta el a nemesség. Nem fogadta el, még ha minden úgy állana is, amit a t. képviselő ur állítja, még ha — megint a retorizálás kedvéért — nem volna egy pár közjogi és magánjogi tévedés benne.

És legyen megnyugodva t. képviselőtársam, ha ezt a törvényjavaslatot elfogadja, mert, úgy látszik, ennyi szörnyűség dacára mégis elfogadjuk (Tetszés és derültség a jobboldalon.) ezentul is változatlanul marad mindaz a magas állás, mind az a kedvezmény és védelem, amelyben a magyar jog a nőt családi állásában, örökösödésében részesítette. (Tetszés a jobboldalon.)

(A néppárt álláspontja.)

És most utójjára, befejezőül, tisztelt Ház, (Halljuk! Halljuk!) — ezzel is tartozom — nézzük meg a t. képviselő ur álláspontját. Ha t. képviselőtársamot érdekel a mi álláspontunk, minket is érdekel a t. képviselő uré és a t. néppárté, amelyet ma gyérszámmal látok képviselve. A t. képviselő ur mondja: az ő meggyőződése szerint a trónöröklési jog megilleti az ezen házasságból született gyermekeket; mert az 1723-iki törvény nem fogadta el az egyenrangú házasság intézményét; ha nem fogadta el, akkor igen természetesen a törvényes házasságból született gyermekeket a magyar törvény szerint megilleti a trónöröklés. Ez az álláspontja a függetlenségi pártnak is; ebben találkoznak. Hasonló okokkal is harcolnak, azzal a különbséggel, — ne legyen rossz néven, — hogy ott több jogi érv van, itt pedig csupán retorikai lendület van. Hanem együtt, parallel haladnak. Ok levonják a következtetést és azt mondják, hogy e törvényjavaslatot, annak azt a magyarázatát, mely szerint az, hogy az ebből a házasságból született gyermekek trónöröklési joggal nem bírnak, meggyezik a pragmatika szankciójával, nem fogadják el. De a t. képviselő ur, aki egész a végéig halad velük párhuzamosan, elfogadta a törvényjavaslatot általában.

Már most tegyük fel, hogy ezzel az elfogadással meggyőződése szerint valami közjogi gonosz dolgot csinált már nem erkölcsi értelemben, hanem közjogi értelemben gonosz dolgot, tudniillik arra a főreértésre adott alkalmat, mintha a magyar

pragmatika szankció szerint az ebből a házasságból születendő gyermekek trónöröklési joggal nem bírnának. Hát ő ki akarja ezt igazítani; nem az által, hogy megmondja nyíltan, nem is az által, hogy visszautasítja az ezt tartalmazó kitéjeztet magában foglaló törvényjavaslatot, hanem azzal, hogy kihagyja a törvényjavaslat bevezetéséből azt, hogy az 1723-iki törvényvel meggyezik a trónöröklés nyilatkozatának ez a része, mert szerinte nem egyezik, de aztán be akarja tenni azt, hogy az 1723-iki törvény szerint és csak a szerint ítélenő meg a trónöröklés, abban az értelemben véve a törvényt, amint a képviselő ur tartja, hogy ezek nem bírnak trónöröklési joggal. Hát mit csinál? Beikkelyezést végett elfogadja; hogy azonban főreértés ne legyen, beleteszi — nem nyíltan, hanem implicite beleteszi, — hogy törvény szerint azonban nem bírnak trónöröklési joggal.

Rakovszky István: A képviselő ur példáját követem.

Szilágyi Dezső: Induljon csak most is az én példám után, mindjárt nem lesz bajban. (Derültség jobboldal.)

Rakovszky István: Gondolom, hogy köztünk most nem én vagyok bajban!

Szilágyi Dezső: És most a t. néppárthoz fordulok. Rakovszky t. képviselőtársam kijelentette, hogy a mi érveket ő felhoz, azok az ő egyéni nézetei és pártjának nem imputálhatók. Azt kérdem tehát, mi hát már most a néppártnak álláspontja, a néppártnak nézetei? (Derültség jobboldal.) Mert erre nézve fatális homályban vagyunk. Rakovszky képviselő ur álláspontja világos, csak következei maradtak baljósítu homályban. De a t. néppárt álláspontja már nem világos.

Egvetlen a tagja a néppártnak szólott és ez gróf Zichy János t. képviselőtársam, aki azt mondja, hogy ő ezen törvényjavaslatot olyannak tekintti amely befejezett közjogi ténnyé szándékozik törvénybe iktatni. Meghajolva a felség akaratára és felséges Ferenc Ferdinánd trónörökös esküje előtt és tiszteletben tartva azokat az indokokat, amelyek őt ezen eskü megtételére bírták, elvben a nyilatkozatnak törvényeikbe való beikkelyezése ellen kifogást nem emelnek.

Hat, t. Ház, először ebben a beikkelyezendő nyilatkozatban nem egy befejezett közjogi tény foglaltatik. Nem az a házasság, amely benne foglaltatik, az egy családjogi tény, amelynek vannak közjogi vonatkozásai trónöröklési szempontból; ezek közjogi vonatkozások és ebben a tekintetben ez nem befejezett tény. Ellenkezőleg, itt az utolsó szót csak a király és az országgyűlés együtt, csak a király mondhatja ki. (Helyesítés a jobboldalon.) Ez a kiindulási pont tehát hamis. Másodszor azt mondja, nem emelhet kifogást a beikkelyezés ellen, meghajolva a felség akaratára és a főherceg esküje előtt. Hát kérem lehet indok egy törvényhozási aktusnál az, hogy a király akarata előtt meghajolunk? *Ez hamis lojalitás.* (Elénk helyesítés jobboldal.) *Ez megköveteli a királyt, (Igaz! Ugy van! jobboldal.) megőrzését az országot, a felsége ilyet sohasem kívánt tőlünk. Mi törvényt alkotunk, mint egyenjogú tényező. O felsege az akaratával benyújtott javaslatban azt kívánja, ítéjük meg azt szabadon, mint egyenrangú tényező és fogadjuk vagy vessük el a szerint, amilyen lesz a meggyőződésünk. De az, hogy a király akarata előtt meghajoljunk és azért cikkezzük be, ez legalább is a magyar közjog legelmebbi tételének főreértése. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)*

Ezek után, t. Ház, családi dolognak tekintem, hogy mit jelent, hogy Rakovszky István t. képviselőtársam és a néppárt azonos határozati javaslatban merítik ki álláspontjukat. Ezt én benső ügynek tekintem. De a néppárt álláspontjától én nem vagyok tisztában. Vajjon azt a magyarázatot, amelyet mi ezen törvényjavaslat alkalmával és e törvényjavaslat elfogadásával az 1723-iki pragmatika szankciónak adunk, azt a magyarázatot helyesnek, vagy helytelennek tekintik-e? Abból, hogy ő ki akarja hagyni a passzust, azt kell következtetnem, hogy nem fogadja el ezt a magyarázatot és akkor ott vagyunk a zavarok azon megnevekedésében, a kérdés eldöntésének azon későbbi időre való fenntartásában, még pedig potencirozott veszélyességgel.

Mert e vita után visszautasítani azt, hogy a törvény értelme iránt, alkalmazva az esetre, az országgyűlés nyilatkozzék, ennek visszautasítása még nagyobb zavarokat és veszélyeket teremt, mintha be sem cikkezzék a nyilatkozatot. (Helyesítés a jobboldalon.)

Ezt akarja t. képviselő ur, vagy mit akar? Ezt akarja elfogadni ezzel az értelemmel együtt? Akkor miért törli ki belőle a törvény értelmével való meggyezési passzust? Az ellen, amit ő javasol, ha külön javasolna, nem helyébe ennek a passzusnak, nem lehet kifogást tenni, nem helyébe ugyanazt fogadta el s terjesztette elő a miniszterelnök; de kihagyásával ennek a passzusnak, ez kételyt, fatális kételyt támaszt a néppárt álláspontjára nézve. Az ő feladatuk azt tisztelni, ha jónak látják, hagyni így, ha jónak látják. Mi azonban, t. Ház, akik meg vagyunk győződve arról, amit általánosságban való elfogadásunkkal is tanúsítottunk, hogy az 1723-iki törvényeinkkel értelemben az ezen házasságból születendő gyermekek trónöröklési joggal Magyarországon nem fognak bírnak, mi, akik azt világosan és határozottan, úgy, amint kötelességünk az ország irányában, meg akarjuk mondani; (Ugy van! Ugy van! jobboldal.) mi, akik a miniszterelnök módosítványának elfogadása által két irányban járjuk ki a félreértéseket: óvjuk a magyar pragmatika szankció önállóságát. Óvjuk azt, hogy az egyedül az irányadó a trónöröklés kérdése nézve Magyarországon. Óvjuk azt, hogy a főhercegi nyilatkozat egyik tételéből téves és hamis következtetés erre az önállóságra vonható ne legyen és ezáltal, nézetem szerint, tiszta alkotmányos szellemnek adunk kifejezést a törvény alkotásában: mi t. Ház, fogadjuk el a miniszterelnök módosítványát, szavazunk meg részleteiben is a törvényjavaslatot. Ezt teszem

én és ezt ajánlom a t. Háznak. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps a jobboldalon. A szónokot számosan üdvözlék.)

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Rakovszky István kéri a Házat, hogy beszédét holnap mondhassa el. (Felkiáltások: Ma! Holnap! Szavazzunk!)

Szell Kálmán miniszterelnök: Ilyen természetű kérdések felett nem helyes szavazással dönteni. (Helyeslés.) Nem méltányos a kisebbség részéről soha, a többségtől olyasvalamit követelni, ami nehezen adható meg, viszont a többségről nagyon nehéz megtagadni valamit, ha az ellenzék kérésében méltányosság van. Én a mult heti precedens nem tartom egyezőnek a mai-val, mert akkor az általános vitát bezártuk és a részletes vita folytatását határoztuk el másnapra, (Ugy van! jobbról.) s azért nem szeretném, hogy erre hiányozzon történet. Valamint azt sem akarom, hogy ha a Ház beengedését adja, hogy a t. képviselő urnak szabadságában álljon holnap elmondani beszédjét, hogy ebből precedens legyen.

Hanem, hogy az ne mondassék, hogy mi elzárjuk utját annak, hogy a t. képviselő ur, amint mondta, objektíve, de kimerítően szólhasson a részletes vita során és minthogy már egy óra felé jár az idő és minthogy remélem, hogy, ha a képviselő ur holnap beszél is, a vita holnap véget fog érni, a magam részéről nem ellenzem, hogy Rakovszky kérését a Ház teljesítse. (Tetszés a baloldalon.)

Elnök az ülést 1 órakor bezárja.

BELFÖLD.

Lipót Szalvátor főherceg és a horvátok.

Zágrábból jelentik telefonon: A polgármester tegnap magához hívatta a Lipót Szalvátor főherceg tiszteletére fátylasmenetet rendező bizottság elnökét és értesítve adta, hogy Lipót Szalvátor főherceg azt kívánja, hogy a fátylasmenetet ne tartsák meg. Ha ezt a kívánságot nem teljesítik, a főherceg visszatérése kétségesse válnék. A főherceg tiszteletére készülő tüntetés ilyenformán *amarad*.

Szell Kálmán üdvözlése. Tegnap tartotta beszámolóját dr. Fischer Sándor országgyűlési képviselő Tétben, ahol a kerületből mintegy ezer választó meleg rokonszenvvel fogadta, az egybegyűltek Szell Kálmánhoz a következő üdvözlő táviratot intézték:

A téthi választókerületnek országgyűlési képviselője dr. Fischer Sándor beszámoló beszédével meghallgatására egybegyűlt polgárai e beszámólóból is örömmel értesültünk arról, hogy nagyméltóságod hazánk kormányzatát bölcs előrelátással, békéltörékvesséssel, mely hazaszeretettel és álamunk megerősítésére irányuló nagy munkássággal vezeti, kerületünk egyhangú, lelkes elhatározásából, legmélyebb tisztelettel és bizalommal üdvözljük nagyméltóságodat és kérjük, hogy áldatos működését a király és haza javára sokáig folytathatja kegyeskedjék.

Darányi miniszternek a következő üdvözlötet küldték:

A téthi választókerület polgárságának mai napon számolt be országgyűlési képviselője dr. Fischer Sándor. E beszámoló megerősítette határtalan bizalmunkat nagyméltóságod működése iránt, amelyvel a magyar gazdaságosság érdekeinek javára áldozatkés támogatást nyújt a gazdaságosság lelkes pártfogója és oltalma. Fogadjon nagyméltóságod erős bizalmunk és legmélyebb tiszteletünk kifejezését szívesen.

Fischer beszámolója nagy hatást tett s a választók lelkesedéssel egyhangulag bizalmat szavaztak neki.

Heltai Ferenc beszámolója.

Most jelent meg a szövege annak a beszédnek, melyben Heltai Ferenc országgyűlési képviselő az oklándi kerület választóinak beszámolt. Heltai beszéde nyílt és lojális módon *szavadványa a Bánffy-féle sajtónak Szell Kálmán ellen intézett rendszeres gyanúsításait* és becsületesen zászlót bont a Szell Kálmán tiszta szabadsága mellett. Az érdekes beszédből a következők részleteket közöljük:

Örömmel lehetett üdvözölni, hogy a volt nemzeti párt hívei, akiknek soraiba hazánknak sok jelese tartozott, a miniszterelnök programját a maguk meggyőződésével megegyezően találták és csatlakoztak a szabadelvűpárthoz.

Teljes meggyőződéssel csatlakoztam a kormány támogatásához, mert a kormányelnök egyénisége, politikai multja bizalmat kelteket bennem arra nézve, hogy programjától, melyet önök előtt kitéjtett álláspontommal összhangban levőnek tartottam, eltérni semmiféle érdeke kedvéért nem fog. Csatlakoztam azért is, mert meg voltam győződve, hogy meg is fogja találni az alkalmas eszközöket programja megvalósítására.

A politika nem az érzelem dolga, bár abba beletárszik az együtt küzdött harcok emléke. Most, ami-

dön annyi küzdelem után helyreállt, a néppártot kivéve, a közjogi alapon álló pártok egysége, most, amidőn szemben az osztrák viszonyokkal inkább szükségünk van, mint valaha, az azonos elvi alapon álló politikuskok egyetértésére, ne bolygassuk a multat, ne idézzünk fel érzelmi ellentéteket, hanem *egyesüljünk* a reánk váró nagy feladatok megoldásának közös munkájában, ami egyedül alkalmas arra, hogy megteremtse az érzelmi közösseget is.

A kormányprogramban megjelölt nagy kérdésekről nem akarok részletesen szólni, csak arra emlékeztetem önöket, hogy a lefolyó két év alatt döntésre került ügyek, akár a szabadelvűség nagy kérdéseivel, akár az állam nemzeti jellegével állottak kapcsolatban, mindig *közmelegedésre* és *közmelegnyugvásra* oldaltak meg. A kormány szabadelvűsége megállította a próbát, úgy, hogy ez irányban minden kételyt minden támadást a leghatározottabban vissza kell utasítanunk.

Ime, így beszél Heltai Ferenc, aki ugyane beszédjében megmondja, hogy Bánffy Dezsőnek elszánt hiva volt s még ma is személyes barátja. Nincs-e hát igazunk, mikor váltig mondjuk, hogy Bánffy Dezső immár csak saját magát és a saját maga keserű bosszúvágyát képviseli?

Ugron kontra Polónyi. Parlament körökben még mindig sok szó folyik arról a konfliktusról, amely Ugron Gábor és Polónyi Géza között támadt a trónörökös házasságáról szóló vita rendjén. Elterjedt az a hír is, hogy Polónyi az Ugron Gáborral való összekülönbözés következtében kilépett az Ugron-pártból és ezt hajdusoboszlói választóhoz intézett levélben be is jelentette. Ez a hír a néhány napilapban is megjelent, de — mint egy könyvombor jelenti — nem való, mert Polónyi Géza mindeidig sem választói-nak, sem másnak be nem jelentette az Ugron-pártból való kilépését.

Összeférhetetlenségi ügyek. A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága Apáthy Péter elnöklésével megkezdte ma a hozzá utasított összeférhetlenségi bejelentések tárgyalását. Ott voltak az ülésen a bizottság tagjai közül Angyal József, Benák Károly, Dósa Endre, László Mihály és Rudnyánszky Béla előadó. A bizottság tömörked munkájára való tekintettel, helyettes előadónak Dósa Endrét választotta meg.

A mai ülés napirendjére ki voltak tűzve a gróf Andrássy Tivadar (negyvenháromezer hold vadászterületnek az államtól való bérleto), Miklós Odönre (a Fairbanks mérleg- és gépgyár-részvénytársaság elnöke), gróf Teleki Sándorra és Rohonyi Gyulára (a Magyar Fésztékipár részvénytársaság igazgatóságának tagja), Berzevics Albertre (az Eszék-magyarországi Egyesült Köszönbánya és a Danubius hajó- és gépgyár elnöke), Tolnay Lajosra (a Danubius igazgatóságának tagja), báró Podmaniczky Frigyesre (a Rinnione Adriatica biztosító társaság magyarországi igazgatója) és Falk Miksára (a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság igazgatóságának tagja) vonatkozó összeférhetlenségi bejelentéseket. Minthogy gróf Andrássy Tivadar, Miklós Odön és Berzevics Albert ma jelenhetett meg a bizottság előtt, rájuk nézve új határon kütetését határozták el. Gróf Teleki Sándor és Rohonyi Gyula már márciusban kiléptek a Textilipár Részvénytársaság igazgatóságából, tehát egyhangúlag kimondta a bizottság, hogy összeférhetlenség este nem torogtani. Ugyanezt határozta el a bizottság, szintén egyhangúlag, báró Podmaniczky Frigyesre nézve is, minthogy a Rinnione Adriatica biztosító társaság az állammal nem áll szerződéses viszonyban. Tolnay Lajost és Falk Miksát felkerik azoknak a szálítási szerződéseknél bemutatására, amelyek a Danubius-hajógyár, illetőleg a Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság és a kormány közt léonnálnak. Ezzel az ülés véget ért.

Barta Odön beszámolója. Vasárnap tartotta beszámolóját Barta Odön, a beregmezei felvidéki kerület országgyűlési képviselője Nagy-Beregen. Kossuth Ferenc és Kubik Béla — akik Kossuth Lajos arcképének leleplezésére Beregszászra utaztak — elkísérték kerületébe a beszámoló képviselőt. Utközben mindenütt szép ovációval fogadták őket. Nagy-Beregen a Kossuth Lajos-térn nagyszámú halgatósg előtt mondta el Barta Odön beszámoló beszédét:

Bevezetésképpen kitéjtette, hogy a harminc év óta urakodó rendszertől nem várja az ország boldogságát. Ez a rendszer alapította meg azt a gazdasági függést, amely Magyarországot Ausztria gyarmatává teszi. A mostani országgyűlés hivatva lett volna arra, hogy bírálatot mondjon a kérés felett, amelylyel a nemzet önállóságát 67-ben elakadták. Ezért lehet érthetőnek, vagy legalább magyarázhatóknak tartani még a politikai morál szempontjából is a mult választásokon elkövetett érzékeskodásokat, amelyekben különben Beregmezei tényleg nem vettek részt. Léjárt tehát a gazdasági függést tartalmazó szerződés: Ausztria züllesnek indult; lehetetlennek bizonyult, hogy ott alkotmányos egységet köthessen Magyarország Ausztriával. Es dacára ennek a magyar kormány és az azt támogató többség a 67-ik évi 12. t.-c. világos rendelkezései ellenére nemcsak hogy a viszony megszüntetését nem szorgalmazta, hanem még azt a jogot is hajlandó volt elakadni, amely a törvényben

biztosítva van, amikor a 68-ik szakaszban ki van mondva, hogy Magyarországi egyezség nem léteben önállóan intézi sorsát.

A képviselőházban ott ellentéki pártok egyetértéssel elhatározták, hogy tovább ezt a gázolását a polgári jogoknak és közjogoknak nem tűrik, ennek a kormánynak, mely az ország törvényeit nem respektálja, sem költségvetést, sem más hatalmi eszközöket meg nem szarva. Három szomorú korszak következett be. Hónapokig tartott a küzdelem és ezen küzdelem keresztül ment olyan határon, amelyen túl az országot törvény nélkül kormányozni tovább nem lett volna szabad s nem akadt az ország élén álló kormányban s az azt támogató nagy többségben hazafi, aki azt mondta volna: eddig s ne tovább. Átlépték a tiltott határt: 1899. január 1-én Magyarországi törvényen kívüli állapotban volt, sem adó, sem újonc nem volt megszavazva: a kormány kezdte a hatalmat nem a törvény, hanem a hatalom erejénél fogva.

Röviden szólt az ec leállásról a kvótáemelésről; a kormányzatban teltengő hadászati szempontokról: a merkantilisták és agráriusok harcáról, amelyben a jelszavak mellett főképp hatalmi versengést lát, de amelylyel szemben kiemeli, hogy minden bajunk közös forrása a gazdasági önállóság hiánya. Szólt továbbá és pedig elismeréssel, a földművelésügyi miniszter rutén akciójáról, továbbá a kultuszminiszterrel, aki iskolákat alapított és a kereskedelmi miniszterrel, aki utat épített a megyében. Végül azt a meggyőződését fejezte ki, hogy a függetlenség megvalósításához szükséges erőt a nemzetnek csak a demokrácia uralma és teljessége adhatja meg. A beszámoló a halgatósg nagy teljességgel és lelkesedéssel fogadta.

Barta Odön után Kossuth Ferenc szólt a néphez, kitejtve a függetlenségi és 48-as pártunk ismert programját. Majd Berzevics József, bereg-újfalusi református lelkész beszéde után, melyben köszönetet mondott Barta Odönnek beszámolójáért, a nép hangos kívánságára Kubik Béla országgyűlési képviselő beszélt.

A klérus, különösen a Borzsa vidéki görög katolikus papság nevében Vascsók Gyula üdvözölte a függetlenségi párt vezérét Kossuth Ferencet és Barta Odön képviselőt.

Szász Gábor tanító felszólalása és a felvidéki izraelita hitközség küldöttségének fogadása után Kossuth Ferenc kísérővel Beregszászra tért vissza, hol délután 4 órakor részt vett a Kossuth Lajos arcképének leleplezésére rendezett ünnepélyen.

Warga Sándor megyei tiszteli főügyész ünnepi beszéde után Kossuth Ferenc mondott rövid de lelkes és tartalmas beszédet, amely nagy lelkesedést keltett. Ezután Barta Odön indítványára a közgyűlés egyhangúlag megválasztotta Kossuth Ferencet Beregszász városának díszpolgárává.

Kossuth Ferencnek a kitüntetését megköszönő beszéde és a szótát élénkítése után az ünnepély véget ért.

A pénzügyi költségvetés.

Budapest, november 12.

A képviselőház pénzügyi bizottsága Falk Miksa elnöklésével ma ülést tartott, amelyen a kormány részéről Sedl Kálmán miniszterelnök és Lukács László pénzügyminiszter, a pénzügyminisztérium részéről Gränczenstein és Toepke államtitkárok voltak jelen. A bizottság tárgyalás alá vette a pénzügyi tárca költségvetését.

Neményi Ambrus előadó konstatálja, hogy a pénzügyi költségvetés a közgazdaság és az államháztartás körülméninek megfelelő szigorú takarékosággal van koncipiálva és gyakorlatilag is számot vet a kedvezőtlen ipari konjunkturával. Ismerteti az előirányzatnak a közvetett és közvetlen adókra vonatkozó részét, az utóbbi kapcsolatosan az átutalási eljárás eredményeivel vaamin az átutalási eljárás folytatás szükségessé vált személyszaporítással. Általosságban kiemeli a költségvetésen végig vonuló szigorú óvatosságot és tartózkodást. Kérdést intéz a pénzügyminiszterhez a valuta-törvények végrehajtásának mostani stádiumát illetőleg, továbbá a dohányjüvedék állítóg megkötéséről a vonatkozó hírek és a pénzügyminisztérium elhelyezése tárgyában. Ismerteti azután a kezelőtisztviselőknek kérvényét helyzetük rendezése ügyében. Kivánatos, hogy a pénzügyminiszter ne csak arról a konkrét kérdéssről nyilatkozzék, hanem a tisztviselői kérdéssről általában. A pénzügyminiszter régebben oda nyilatkozott, hogy a tisztviselői fizetések fokozatos javításának egyik nem éppen utolsó eszköze az, hogy a személyzet nemcsak hogy ne szaporítsanak, hanem ellenkezőleg, ahol csak lehetséges, redukáltsanak. Kérdi tehát a pénzügyminisztertől, folytatja-e a megkezdett igen helyes akcióit és van-e ma vagy mikor gondolja, hogy lesz abban a helyzetben, hogy a bizottság és a törvényhozás ennek az akciónak gyakorlati eredményeiről tájékozathassa?

Komjátý Béla abban a nézetben van, hogy ez a költségvetés nem tekinthető reálisnak. A bevételeknél ezuttal is, mint az előbbiek években, a zárszámadási eredményeknél állítólag milliókkal kevesebbet irányoz elő. A bevett nagy teleslegekből és megtakarításokból a szegény nép segítségére kellene sietni, hogy eleget tehessen az állam és község iránti kötelezéseknek. Főlemíti továbbá, hogy az adóbejárási közegek, csak hogy magukat a jutalmakra érdemesekké tegyék, mint ellenségek viselik magukat az adózó polgárokkal szemben. Kérdi ezután, miként vagyunk az osztrák járadékdávával, meddig fogja a kormány ezt a vámszövetséggel flagrans ellenében álló visszadási tért, s ha ez még tovább tart, mily terhet szándékozik a kormány alkalmazni. Kérdi továbbá, hogy a valutarendezés megoldása, a készletekkel felvétele mikorra remélhető? Kérdi, hogy a pénzügyi maradványoknak, melyek az év végén mutatkoznak, hol

vannak elköltyelve a kamatai? Továbbá, hogy a nagy összegekre menő oseevők hátralek miért nem szerepel a költségvetésben?

Emmer Kornél a székesfőváros pénzügyi válságára hívja fel a kormány figyelmét. Az a gazdálkodás, melyet újraszervezése óta fővárosunk folytatott s a helyzet, melyben ez a gazdálkodás most kiusucosodik, olyan, hogy ezért minden magábanmber zárlat és gondnokosság alá volna helyezhető, s a bajt még tetézi, hogy ez a gazdálkodás az önkormányzatot, mint elvet, ad absurdum vitte. De a felelősség mindezekért jó részben a kormányzatot is terhezi, mert ellenőrzési és felügyeleti jogát, melyet neki a minoritások és a jövő nemzedékek érdekeinek megvédésére a törvény adott, nem gyakorolta, jogos befolyását nem érvényesítette eléggé. A kizárólag állami feladatok teljesítése körül felmerülő költségeket a kormány sürgetések dacára nem akarja élvállalni. Ilyen a katonai igazgatás ügye, az állami adó költséges kezelése, az államrendőri, az anyakönyvi hivatalok a reálisokál, felsőbb kereskedelmi és leányiskolák költsége. Az e részben a pénzügyi-, belügyi-, közoktatásügyi miniszter urakhoz tett felterjesztések válasza nélkül maradtak. A székes főváros helyzete pedig közérdeki. Az országnak kell, hogy kulturális központja, a külvilág előtt képviselője iránt érdek ödjék és hogy a kormány kritikus forduló ponton ne hagyja cserben fővárosát, mely vezető feladatának erején túl annyi áldozatot hoz, melynek társadalmi minden országos adakozások országrészt viseli. Kéri tehát az előterjesztendő költségvetés legszigorúbb megbírálatát, a beadott felterjesztések elintézését s az előterjesztendő, immár elkerülhetetlen adóemelés elfogadását.

Farbaky a költségvetésnek csak a bányászatra vonatkozó részével foglalkozik. Kérdi, mily stádiumban van ez idő szerint a bányatörvényjavaslat, amelyről a miniszter már expozéjában is tüzetesen nyilatkozott? Főlemíti, hogy a párisi magyar bányászati és kohászati kiállítás minden tekintetben méltó volt és bátran kiállhatta a versenyt más államokéval.

Lukács László miniszter nyilatkozni kíván a tárgyalás eddigi folyamán felhozottakra. Ami a valutarendezés kérdését illeti, erről szólt már expozéjában és az azóta lefolyt idő rövidségénél fogva is igen kevés az, amit akkori nyilatkozatához hozzátehet. Jogosan nem lehet szemrehányást tenni azért, hogy régebben megalkotott, inkább elvi jelentőségű törvények alapján a valutarendezés ma még nincs befejezve. Az új valuta-törvények életbe léptek, január elseje óta lefolyt idő pedig sokkal rövidebb, semhogy ezalatt tisztán tekniak szempontból is tovább lehetett volna menni, mint amennyire ez ideig haladtunk. Csak ha a fizetési jegyek teljes összegükben elkészülnek, csak akkor lesz a kormány azon helyzetben, hogy a forgalomban levő államjegyek fizetési erejét bizonyos terminusra megszüntesse s csak akkor lesz előterjesztés tehető a törvényhozásoknak a készletekkel felvétele tárgyában. Még mielőtt ez megtörténne, tel kell vennie még a banknak a fakultatív aranyfizetést. Az a stádium, melyben ez úgy ma van, egyáltalán nem ad okot aggályokra, mert az összes illetékes faktoroknál megvan a legkomolyabb akarat arra, hogy ezt a fontos kérdést megoldásához juttassák. Az expozé óta megállapodás jött létre a bankkal arra nézve, hogy a vámfizetéseknél arany helyett utalványokat is lehessen használni; továbbá a kormányok egyezményt kötöttek a bankkal arra nézve, hogy szabad aranykészleteik egy részét a banknál grümölcsözöleg helyezték el, hogy az aranyozsgát lehetőleg a banknál centralizáltassák. A tisztviselői fizetések kérdése vonatkozólag kapcsolatban az irodakezők által beadott kérvénnyel megjegyzi, hogy a kormány nem helyezkedhetik e kérvény álláspontjára, mert bár elismeri, hogyha a fizetéseket rendezzük, ezt az alsó kategóriának kell kezdeni, de nagy igazságtalanság lenne egy kategóriát kiragadni s a többi hasonló helyzetben levőket mellőzni. Általában a fizetésekre s a tisztviselők elégedettségére nézve maga is beismeri, hogy nem alpnélküli minden panasz és hogy különösen a fővárosban a megélhetési viszonyok nagyon megnehezédtek. Van azonban más oka is az elégedetlenségnek s ez társadalmunk ama nagy betegséggében rejlik, hogy mindenki anyagi viszonyait feülmúló módon él és költekezik. Egyébként a jelen költségvetésben, el is tekintve a fizetésrendezési törvény végrehajtásától, sok történik a tisztviselők helyzetének javítása tekintetében. A költségvetés realitása elleni vádakra megjegyzi, hogy ő nem úgy fogja fel a költségvetés realitását, mint Komjátý. O a realitás alatt az érti, hogy a bevétők és kiadások oly módon preliminaritassanak, hogy az állam családásoknak ne legyen kivéte. Mindenkor ezt tartotta szeméi előtt s csak isz tartja biztosíthatónak, hogy az állam minden fenntartása kikerültsék. Az adóterem munkában van; hogy mik az okai annak, hogy a munkálat még nem készültbentük el, kifejtette már expozéjában. Azóta intézkédést tett az iránt, hogy a földadó revizióához szükséges összes adatok összegyűjtessenek addig is, míg az illető törvény meg lesz alkotva. Az osztrák járadékdáv kérdésében tárgyalások folytak és folynak ez idő szerint is. Kiemeli az e kérdésben tenniforgó nehézségeket de azért nem adja fel a reményt, hogy sikerülni fog e kérdést a méltányosság alapján megoldani. Farbakynak válasza, hogy a bányatörvény tervezetét legközelebb új revizió alá szándékozik venni s ha az kellőképp elő lesz készítve, reméli, hogy az igazságügyminiszterrel egyetértőleg rövid idő alatt be fogja a törvényjavaslatot terészthetni.

Szedl Kálmán miniszterelnök Emmer felszólalására röviden válaszolja, hogy mint szuperrevizórium iórumnak igen nehéz konkrét nyilatkozatot tenni arra nézve, hogy a főváros költségvetésével szemben miként fog eljárni. A legnagyobb melegséggel kezeli a fővárosban ügvet. Már tavaly is kijelentette a fővároshoz intézett leiratában, hogy a legnagyobb takarékoságot tartsa szem előtt, továbbá, hogy igye-

kezzék az adminisztrációt egyszerűíteni s mindent megtenni arra nézve, hogy a főváros háztartása fennakadást ne szenvedjen. Most is a szempontokat fogja szem előtt tartani s reméli, el fogja találni a helyes utat. Emmer további észrevételeire válaszolja, hogy a fővárost az alól felmenteni, amit a legkisebb községek is teljesítenek, nem volna méltányos. Az a nézete egyébként hogy a fővárosi törvény és a főváros adminisztrációja gyökeres reformra szorul.

Gyurkovics, tekintettel arra hogy a horvát regnikoláris bizottság Horvát-Szlavonországoknak a tárcá körébe tartozó követelményeit már formálta, kéri a minisztert, hogy addig is míg ezen tárgyalások megtörténnek, a szóban forgó törvényes kívánalmakra legyen figyelemmel.

Justh Gyula a valutarendezés késedelmének okát Ausztria azon törekvéseiben találja, hogy a magyar pénzüpár minél tovább tüggésben maradjon Ausztriától. A kormány minden erejével legyen rajta, hogy a készletek minél előbb felvéessenek. A pénzügyi mizériának nemcsak a fővárosban tapasztaljuk hanem a pótadóval súlyosan megterhelt községekben is. Ez a baj onnan származik, hogy az állam folyvást újabb feladatokat ró a községekre, a nélkül, hogy azokat megfelelő javadalmazásban részesítene. Ez állapotok orvoslásával nem lehet várni az államotitási. Ir a tisztviselők fizetésének kérdésével komolyan kell foglalkoznia a kormánynak mert az állam becsületbeli kötelessége gondoskodni arról, hogy tisztviselői ne nyomorogjanak.

Matkovic főleliti e tárcánál is, mint a közoktatásügyi budgetnél tette, hogy nem áll az, amit az indokolások mondanak, hogy az új számviteli törvény tette volna szükségessé a számvetőségi személyzet szaporítását. Jövőre szóló ily szaporításokat egyáltalán nem tart engedélyezhetőnek. Főleliti ezután az osztrák-magyar banknak neveltség és sok vécéóval járó korona-pontját. Kéri, hogy a bank részéről az erre vonatkozó, teljesen indokolatlan rendelet vonassék vissza. A valutakérdésben felvilágosítást óhajtaná arról, melyek azok az ezüstpénzek, amelyek nem tudnak a forgalomba bejönni s amelyek visszaérnek a bankhoz. Ó úgy tudja, hogy az ötkoronásokat bevetet a forgalomban s hogy az egykorintások azok, amelyek visszaszabó a közönség.

Lukas miniszter Gyurkovics felszólására válaszolja, hogy a kormány minden tekintetben igyekszik teljesen egyenlően mérni, akár Horvátországról, akár a szorosabb értelemben vett Magyarországról van szó s tudomása szerint a pénzügyi adminisztráció körében nem is merül fel ez irányban panasza. Igazat ad Justhnak abban, hogy baj a valutarendezés késedelmébe de azt nem fogadhatja el, hogy ezért a kormánynyt terhelje a felelősség. Ennek az oka azokban az állapotokban keresendő amelyek Ausztriában bekövetkeztek. A községi pótadókról ő is elismeri, hogy igen magasak s maga is azt valja, hogy elkerülhetetlen követelmény az állami adórormmal együtt a községi adóúrynek a rendezése is. Az osztrák-magyar bank rendeletét illetőleg készséggel kijelenti, hogy ez ügyben intervenálni fog.

A költségvetés ezek után általánosságban elfogadhatóan, részletes tárgyalása s esetleg az általános pénzügyi jelentés megbeszélése délután 5 órára tűzött ki. Ezzel az ülés véget ért.

HIREK.

Államfők alkonya.

„Business is business!”

Megházasodott a kis Sándor király, nagy szerelmes hevüléssel nő választott magának népe leányai közül, s mikor a nép maga is zokon vette a választását, makacsul oda szökött neki:

— Boldog akarok lenni s az én boldogságom a ti boldogságtok!

A kis királyból végképp komoly, erős ember lett, aki sok minden ziláltságot megunva, rendet, boldogulást kívánt a népének, s királyi gondjai középet meleg, nyugodalmas fészket magának. Mind a két dolga úgy látszik sikerülni kezd neki. Országát, feleségét megvédte még az apja, anyja ellen is, népét újra megnyerte kegyes szívvel, okos intézkedésekkel; most Szerbiában esőnd van és megnyugvás és Sándor király ráér privát ügyekre.

Öröm látni, mit csinál a szerelem még a királyokból is. A kis Sándor eldob minden hermelines előítéletet és demokratább lesz népe bármely fiánál, mint boldog, példás férj, első minden alattalója között. És most megmutatta, hogy mint aggódó családfeles és jó gazda is mintaszerű. Szegény Sándor királyt itt család érte, talán ez az első kis keserősége, ami a nagy boldogsága óta érte. A triestzi biztosító társaság megüzente neki, hogy nem jó. Tudniillik üzleti értelemben nem az. Minden más tekintetben megbízható, korrekt, sőt jellem, maga a tökéleteség, csak éppen ezen a részen van egy kis hiánya.

Jó Sándor király pedig nem is álmódott erről. Egészen gyantuln volt, amikor magához hívatta hű emberét, udvari orvosát meg-tárgyalta vele a dolgot.

— Derék doktorom, — mondhatta a király, — beszédem volna veled. Egy kis gond nyomja a lelkemet, amely pedig, tudod, tele van most sok nagy boldogsággal. Ez ember, amikor megházasodik, végre is nem lehet a régi könnyelmű és bohó ifju . . .

A hű ember itt szerény helybenhagyással bólintott, a király pedig folytatta:

— Az ember halandó, a jó isten akkor szólíthat elbennünket magához, amikor legkevésbé gondolunk rá. És hogy egy özvegyszony, aki hirtelen támasz nélkül marad magára, milyen keserves helyzetbe juthat itt ezen a sivár földön, azt jól tudod te, aki ismerős vagy künn a világon. Azért addig nincs is nyugtom, amíg meg nem teszem a kötelességemet. Egy kis életbiztosítás sohasem árt és ennek meg kell lenni, ha egy kis áldozattal jár is. Csináld meg ezt, doktorom, félmillióig el-mehetsz. . . .

Ily gondok bánthatták Sándor királyt, a szerelmes ifju családapát a konak díszes termeiben, akár valamelyik becsületes szívű hivatalnokát a kétszobás festett lakásban. És mikor a doktor elment, hogy intézze, amivel megbizta, akkor sok megkönnyebbüléssel mehetett át felséges hitveséhez, tán sugárzóbb is volt az arca, mint máskor, s a királyné észre is vette. De a király titkolózott. Nem szól, gondolta, majd csak vár néhány napig, aztán majd egyszerre csak oda áll az aszszony elé és hátradugott kézzel majd kérni nagy fontoskodva:

— Mi van a kezemben?

Persze nem tudják.

— Aki kitalálja, kap valamit! — szól a biztatás.

Még ettől se lesz bőleőbb a királyné. Amire aztán Sándor hirtelen elrántja a fontos papirost és kiteríti szépen az asztalon, egész terjedelmében. És lesz majd erre szerelmes elérzékenyedő mint ahogy a kis polgárlakásokban szokás.

No a triestziek ezt alaposan elrontották. Persze azoknak az ilyesmihez semmi érzékük. Az urak, a rideg igazgatósági tag-urak ott összegyűltek a zöld asztal körül és nem is nagyon sokáig tanakodtak. Az elnök csöngetett, előterjesztette az ügyet, s néhány perc se kellett hozzá, már kész is volt a határozat:

— Az államfökre nézve jelenleg különösen megváltozott viszonyok között az előterjesztett biztosítási ajánlatot nem fogadhatjuk el. A titkár utasított, hogy erről Sándor király ő felsége udvarát kiméletesen és udvariasan értesítse.

Aztán kezüket dörzsölgetve felállottak az elegáns, szigorú urak és miközben bucsuzgattak, vállvonogatva mondogatták:

— Business is business! . . . Fő az üzlet! . . .

Ők nem biztosítanak uralkodókat, ők ahhoz szegények, fizettek már ügyis eleget. Csak a minap is mennyi rengeteg pénzt vitt el az olasz anyakirályné! Ebbe tönkre lehet menni! Az ilyen érvágásokba még egy Monte-Carlo is bele pusztul! . . .

Sándor királynak jelentette az udvari orvos a triestziek választását. Volt-e olyan kiméletes és udvarias ez a jelentés, mint amilyen a biztosító-társaság válasza kívánt lenni, azt tán nem is figyelte Sándor király. Ő csak mélabus lehetett nagyon, olyan mélabus, mint a kis polgár, amikor megkapja a bank értesítését: „Uráságod folyamodását a kért kölcsönt illetőleg nem teljesíthetjük.”

És nem ment át a felesége lakosztályába, hanem behúzódott a dolgozószobájába. Ott tenyerébe hajtotta a fejét és azon töprengött, hogy nincs egyenlőség ezen a hitvány földön és — gazember minden dinamitárd. Hogy elrontották egy kedves családi jelenetét! . . .

Holló Márton.

Budapest, november 12.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 15-én

uj előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király Budapesten. Ő felsége ma reggel hat órakor Gödöllőről Budapestre érkezett s délelőtt tíz órakor általános kihallgatást adott. A kihallgatáson megjelentek:

Báró Vay Béla, gróf Nádassy Ferenc, báró Nikolics Fedor és Pótsa József főispán titkos tanácsosok, Eperessy Kálmán rendkívüli követ, Vörösmarty Béla államtitkár, Konkoly-Thege Miklós és Matuzsai Márton országgyűlési képviselők, Desseuffy Marcel közizgatási bíró, Radu Demeter és István Vilmos püspökök, Takáts Menyhért, Vajda Odón és Valthora János apátok, Bókay Donát és Böök Hugó tanárok, Moravetz Károly, Piczer Ede altábornagyok, Lovag Korbátn Sándor, Saitis-Samadon Rudolt báró Weigl József vezérőrnagyok, báró Taxis József, Lónyay Albert, Biró Kálmán, Steiner Gábor, Beöze Gyula, Partuska Miksa, Csath Lajos, Dvorák Károly, Horstsem Lothar, Kirchner Herman, Osztoics Szilárd ezredesek, Császár János, Gulya Nándor, Lovag Hartmann Vilmos, Kereska Vilmos, Koszka Pál, Laszka József, Miltijovics Péter, Váray Károly és Bányai Balazs alezredesek, Tallán Endre őrnagy, Schner Ferenc és Böhm Péter főhadbiztosok, Hódóty Elek és Zgorzsi László lovag főőrnagyok, Madarassy Móritz miniszteri tanácsos, Melichár Kálmán osztálytanácsos, Deininger Imre és Juhász Bálint uradalmi igazgatók, Lakner Nándor állampénztári igazgató, Kovács Gusztáv pénzügyigazgató, Lechner Odón műépítész, Rascha János posta-főigazgató, Róna Zsigmond az ó-gyalmai vizsgáló esztágdai-igazgatója, Wodianer Arthur udvati könyvkereskedő, László Sándor gyáros.

A pozsonyi ortodox-zsidó hitközség három küldötét, Gestetner Lázár, Herzfeld Ignác és dr. Stein, akik a hagyományos Márton-ludakat hozták, szintén ma délelőtt fogadta az uralkodó. Délután öt órakor katonai ebéd volt, amelyen ő felségén kívül részt vettek: báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Folla, Jablancey, Löner és báró Steininger altábornagyok, Polierek Stesser és Csallány vezérőrnagyok, Hanskari tábornok hadbíró, Bernoldik zéértörzsorvos, Gallasy vezérhadbiztos, Foster, Stanzl, Alya, Horststein, Horvát, báró Hahhbauer, Cankl, Rovensky, Hazay és Hanke ezredesek, Micsky ezredes hadbíró, Nagy és Ulrich főőrnagyok, herceg Liechtenstein első főudvarmester, gróf Paar főhadsegéd, gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnagy és a szolgálattelvő szármagéd. Este kilenced öt órakor a király és kísérete visszatért Gödöllőre. A legközelebbi kihallgatások esztörtökön, e hónap 15-ikén, és kedden, e hónap 20-án lesznek.

— Miért halt meg Umberto király? Rómából írják, hogy az olasz kormány megkérte az Egyesült-Államok igazgatósági miniszterét, hogy indíton vizsgálatot annak a kiderítésére, hogy összeesküvés áldozata-e Umberto király. Hogy könnyebb legyen a vizsgálat, elküldte Pattersonba a római rendőrség két legügyesebb detektívjét azzal a megbizással, hogy mindenben legyenek segítségére az amerikai hatóságoknak. New Yorkból azonban azt jelentik, hogy a vizsgálat valószínűleg eredménytelen marad, mert egyrészt a kihallgatott anarkhisták makacsul tagadják az összeesküvést és azt állítják, hogy Bresci saját iniciatívájából eszelekedett; másrészt az Atlanti oceáni kábel-társaság igazgatói nem engedték meg a betekintést a társaság levéltárába, ahol a júliusban és augusztusban továbbított összes kábelátvitatok másolatai megvannak. Ezek a táviratok lettek volna az összeesküvés főbizonyítékai.

— A cár beteg. Pétervárdra jelentik hogy Miklós cár influenzában megbetegedett. Betegsége normális lefolyású. Eddig komplikációk nem álltak be. A beteg subjektív állapota kielégítő s jóspán orvosi jelentést nem adnak ki.

— Pozsonyiak a földmívelésügyi miniszternél. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter ma délelőtt tíz órakor fogadta Pozsony város küldöttségét, amelynek tagjait báró Vay Dénes főispán mutatta be. A küldöttség tagjai voltak: Broly Tivadar polgármester, Neiszlér Károly országgyűlési képviselő, Palugyay József bornyagkereskedő, Fülep János ügyvéd és Fancsler Gottfried szőlőbirtokos. Broly Tivadar, a küldöttség vezetője rövid beszéd kíséretében átnyújtotta a miniszternek a Pozsony város diszpolgárává történt megválasztásáról szóló s a város egyes részeinek gyönyörű rajzaival ékített díszlevelet. A miniszter válaszában köszönetét fejezte ki a kitüntetésért s a város megtiszteltetését bizalmáért. Délután három órakor a miniszter a küldöttség tiszteletére fényes ebédet adott az Országos Kaszinóban.

— Krüger. Dr. Leyds hosszu tárgyalások után — mint egy késő éjjel érkezett brüsszeli táviratunk jelenti — megögyezett Franciaországgal, Belgiummal és Hollandiával Krüger fogadattását illetőleg. Az ügy

elintézését dr. Leydsnak az említett hatalmakhoz küldött jegyzékét siettetle. A megállapodás szerint Krüger nem mint uralkodót, hanem mint privátszemélyt fogják fogadni, de megadják neki azt a tiszteletet, mely az inkognitóban utazó fejedelmeket megilleti. Krüger hivatalos fogadtatása tehát e szerint elmarad. Más forrásból azt jelentik, hogy Krüger a boer államkincs-tárból tíz millió frankot megmentett.

— **A szép magyar ur.** A *Szigetvár* nevezetű új hadihajó vízrebocsátásának ünnepére sok magyar ur ment le Pólabá. Egyszerű fekete kabátosok is, meg magyar galába öltözöttek is. Mindenek között azonban egy igazán daliás, buza-virágszínű diszbe öltözött ur volt a legszebb. Pényesre kefélt eszima esikorgott a lábán, a eszima tarajos sarkantyú. Balról kard verte a lábaszárát s hosszú szíjjon függő tarsoly, a min szép aranyos ember volt kiverve, bizonyára a nemes ur családi cimere. Domboru mellett dolmányt fejezték, a nyakába vettve csak egy panyókára a mentéje. A fején kuesma, fehér lószőr forgóval. Szép, derék szál legény volt ez az ur. Fekete szemű kicsillagok a barna arcából és gyönyörű, helyesre pódított fekete bajsa a daliára vallott, mintha egy lenne azok közül a régi magyar urak közül, akikkel annak idején Anjón Lajos hódított odalenn. S érdekes az az előzékeny szerénység, ahogy ez a diszbe öltözött mágnás elbánt a többi magyar urral. Rendesen a hátuk mögött maradt, csak akkor jött elő, hogyha szólították s bár bőven akadt volna hely számára a s kocsiokban, a kocsis mellé ugrott föl. Bizonyosan nagy kedvelője a lónak, van neki odahaza egy esomé. Pár nap alatt meghódította Pólabá. A hölgyek csak róla beszéltek, a szép gúla magyarról, szép lányok vizsgálgták a pillantásukkal s panaszosan tárgyalták meg azt az érdekes körülményt, hogy a magyar mágnás inkább az alsóbb néposztály hölgyeit tünteti ki egy-egy kacintással. Tudniillik a szigetvári főszolgabíró huszárja volt a magyar mágnás, a kiról a pólabá is úgy emlékezett meg, hogy ő a deputációban a legszebb magyar ur.

— **Nyilvános köszönet.** Boros Samu kollégánk, aki a párisi nemzetközi kiállítás magyar kormánybiztoságánál a sajtóreferens tisztét töltötte be, befejezve immár munkálkodását, köszönő nyilatkozatot tesz közzé. A kitünő összekötéseiről, éberségéről és agilitásáról ismert hírlapírórságunk jelentékeny érdemeit szerelt a magyar törekvéseknek a francia közvéleményben való népszerűsítése körül és hálás érteket biztosított magának mindama honfitársainknak, akik a kiállítás idején Párisban járván, szives készséget, az udvariasság szolgálataiban való fáradozatlanúságot, általában kiváló buzgalmat tapasztaltak. A köszöntő így hangzik:

A párisi nemzetközi kiállítást bezárták. Kedves kötelességemnek ismerem, hogy köszönetet mondjak mindazoknak a kollégáimnak, kik szeretetreméltóságukkal lehetővé tették, hogy sajtóreferens tisztet hiven teljesítstem.
Budapest, 1900. november 12.

Boros Samu.

— **A romantika.** A szerelmes leányokban ma már senkise hisz. Modern poéták kacagnak rajta s modern kisasszonyok ásitva mondják:

— Régi, régi! Valami újabbat. *Stern* Leontin egészen régi mintára intézte el a fiatal, szerelmes szívének ügyét. Talán régi, romantikus könyvből merítette a megoldás módját s szigorúan, előírás szerint intézte el a dolgot. Levelet irt a főkapitányságnak s bejelentette, hogy a budai rakodópartról a Dunába ugrik, mert reménytelenül szeret. Arra kéri a rendőrséget, hogy fektessék koporsóba s tegyék szívére annak a fiatal embernek az areképet, akit még a siron túl is imád. Az areképet megtalálják a lakásán.

A rendőrség már megtalálta az areképet, de a holttestet még nem adta vissza a víz. Vajjon, ha nem találják meg a víz halottját, kinek a szívére teszik azt a fényképet?

Ilyen problémákra vezet az étellel nem számoló romantika.

— **Konfiskált újságok.** Prágából táviratozzák, hogy ma este dr. Bazának, a magánpanaszos képviselőnek, beszéde miatt az összes esti lapokat konfiskálták.

— **Magyar-osztrák telefonhálózat.** A budapesti bécsi távbeszélő vonalon érdekes kísérleteket tesznek mostanában az iránt, hogy Magyarország városközi (interurbánus) telefonhálózatát közvetlen összeköttetésbe hozzák az ausztriaiával. Eddigél Budapesttel 76 és Béccsel 37 magyar város áll közvetlen távbeszélői érintkezésben. Ha azonban az említett kísérletek sikerre vezetnek, ez esetben Bécsen, Brünnon és Marochgen kívül még a következő osztrák városok, úgymint: Bielitz-Biala, Olmütz, Grac, Linc, Salzburg, Krakkó, Lemberg, Prága, Franzensbad, Marienbad, Pilsen, Reichenberg, Teschen, Triest, Laibach, Vöslau.

Baden s Bécsüj hely fognak a magyar telefonhálózatot közvetlen összeköttetésbe jönni.

— **A császár mellszoba.** Mikor a király az idén május első felében meglátogatta Berlinben a német császárt, báró Beck vezérkari főnöknek több ízben legmagasabb elismerését fejezte ki hű szolgálataiért. A német császárral szemben is olyan előzékeny és szolgálatkés volt, hogy ez érdemrenddel akarta kitüntetni a vezérkari főnököt, aki azonban már minden porosz rendjel birtokában volt. Hogy azonban mégis kifejezést adjon méltányoló elismerésének, művészi kivitelű mellszóbrát adja ajándékkul báró Becknek. Három hónap előtt rendeltek meg ezt a mellszóbrát, mely csak most készült el s érkezett meg Bécsbe. A szobornak óriási a súlya s félt, hogy betörhetik alatta a padló, ha arra helyezik. És most — így írják Bécsből — szaktanácskozmányt hívnak össze annak a megállapítására, mint lehetne a szobrot veszély nélkül báró Beck lakásában elhelyezni.

— **A pozsonyi kudarc botránya.** Az elmúlt héten a magyarságot szégyenletes kudarc érte Pozsony városában. Dr. Zerneck Károly ügyvéd tudvalegleg kénytelen volt visszavonni a törvényhatósági bizottsághoz beadott indítványát, hogy a tárgyalási nyelv ezentul magyar legyen. A magyarság kudarcra ezzel azonban még nem fejeződött be. A *Pressburger Presse* a Zerneck dr. által benyújtott indítványát *lex-Zernecknek* nevezte el és izléstelen, sértő szójátékokat csinált Zerneck rovására. Minthogy Zerneck dr. maga beteges ember, helyette unokaöccse, Zerneck Ernő műegyetemi hallgató, a *Nyugat-Magyarországi Híradó* hasábjain megtámadta Engyeli Jenőt, a *Pressburger Presse* szerkesztőjét és konstátálta, hogy lovagias előtételt nem kérhet tőle, mert Engyeli az 1891 január 14-én gróf Beckers Alfonz előktele alatt összeült bizottság diszkvalifikálta. Zerneck Ernő időközben Budapestre jött, hogy egyetemi tanulmányait folytassa és a Kees-keméti-utcaiban vett lakást. Amint ma reggel kilépett kapuján, elébe állt Engyeli Jenő, aki ott leselkedett rá és a legbrutálisabban rátámadott. A megtámadott védekezett, és csak a közönség válaszára el őket egymástól. Az inzultált egyetemi hallgató megtette a följelentést az utcai támadó ellen.

— **Odescalchi-Széchenyi párbaj.** A Fodor-féle vívőteremben karddal álltak ma egymással szemben herceg Odescalchi Géza és gróf Széchenyi Aladár. Harcképtelenség viták a párbajt. Odescalchi hercegnek gróf Csáky György és gróf Nádasy Tamás voltak a segédei, gróf Széchenyinek pedig gróf Csekonics Gyula és gróf Batthyány Elemér. A párbajt gróf Batthyány Elemér vezette. Orvosok dr. Farkas László és dr. Balassa István voltak. A párbajban gróf Széchenyi Aladár sebesült meg súlyosan.

— **Elhamvadt pálmák.** Napsugaras, forró talajról hozták ezernyi veszedelm közepette a büszke pálmákat, melyek ma a kismartoni melegházakban elhamvadtak. A szülőföld élető erejétől megfosztották a déli flóra, idegenbe plántált arisztokratáit és árszagukban a mesterséges tenyésztés gondoskodásával vizsgálták őket. Az arisztokraták sudár szépségükkel gyönyörködtek a mindig elégedetlen emberi szemeket. És dicsérték, esodálták a pálmákat. A pálmák pedig buja vágyakozással gondoltak régi hazájukra, holdvilágos éjszakákon szerelmesen tekintettek a csillogó égbé. Otthon, mily tüzes, mily izzó az éjszaka! Itt üvegtető köti meg a levegőt is! És teljesedésbe ment a buja vágy. Láng csapott át ma az üvegtetőn és fölemészette a déli tájék büszke pálmáit. A tragédiák fonséges ereje vonja be borongós színeivel a pusztulásnak ezt a képét. A kismartoni uradalom melegházi helyén most szén és hamu mond elégtit a büszke pálmáknak idegenben való szomorú sorsáról, szomorú végéről...

— **Megvert katonatiszt.** Nemrégiben említettük, hogy Przemyslben a munkások véresre vertek egy katonatisztet, hogy megbosszulják azt a sok támadást, amelyben egy időben Liebermann ügyvédnek, a munkások vezetőjének volt része a katonatisztek részéről. Ma azt táviratozzák Przemyslből, hogy Liebermann-t és hat munkást elfogták. Az uton, amelyen Liebermann a fogházba kísérték, nagy munkástömeg csoportosult és éltette a foglyokat.

— **Házasság.** Kiss József h.-büszörményi ev. ref. tanító a napokban esküdött örök hűséget Vámos-Pécsen, Nagy Dániel ev. ref. lelkész leányának Gizellának.

Kalmár Mór bizományi üzlettulajdonos eljegyezte Müller Eugénia kisasszonyt, fővárosi zenetanítónőt Budapestben.

— **Adomány.** Dr. Ott Ádám buda-ujlaki plébános úrtól két korona érkezett hozzánk a F. M. K. E. javára. Az adományt rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Nem kaptok meg élve.** A kétségbeesés halálba kergette egy építész, Surin János volt a neve és Kis-Szebenben lakott. Az utóbbi időben nagy veszteségei voltak, a hitele megingott és az eddig jómódu embert egyszerre minden oldalról megrohanta a sok hitelező. Tegnap egy Topiczei György nevezetű kis-szebeni ügyvéd, a segéde és a végrehajtott behozta s valami adósság ügyében végrehajtást akartak foganatosítani nála. A butorait akarták összeírni. A szegény ember halasztást kért tőlük s a hivatalos urak igazán részvétet is éreztek iránta, de nem tehetek semmit az érdekében. Erre lekapták a falról a vadászfegyverét s kiszaladt az udvarra.

— **Akkor pusztuljatok el!** — kiáltotta s belőtt az ablakon.

A golyó veszedelmes közel repült el az asztal körül ülő társaság feje fölött. Erre fölugrottak valamennyien és kirohantak az udvarra, hogy ártalmatlanná tegyék a dühöngőt. Erre azonban már nem volt szükség, mert Surin elszaladt előlük s csak a kapuból kiáltott vissza:

— **Nem kaptok meg élve.**
Nem is volt már életben, amikor rátaláltak. A közeli erdőben egy tölgy alatt szíven lötte magát.

— **Kirabolt uriaszony.** Debrecenből jelentik, hogy ott tegnap vakmerő rablóátadás történt. Nemes Zoltánné tegnap este hat óra után édesapjához, Rássó Gyula kir. tanácsos házához indult; egy utasarkon hirtelen egy férfi ugrott mellé s megtámadta. Nemes Zoltánné segítségért akart kiáltani, de már nem volt ideje, mert abban a pillanatban egy nő is mellette tennet s száját egy kendővel befogta. Kikütykáltak zsebeit s hamarosan megtalálták pénztárcáját. A benne levő 25 forintot kivették s azon ott a helyszínen megosztották. A pénztárcát szétéptve, az utca sarába dobták, aztán elrohantak. A kétségbeesett urinó csak ekkor tudott rendőrrét kiáltani, de a merénylők már elmenekültek. A tetteseket nyomozzák.

— **Kuplú és tánc a halott mellett.** Péterváradon az Alcazar a mulatóhely, amelyben össze van hordva minden mulatság. Van színháza is, nagyon jókedvű, egy kicsit frivol műsorral, aztán egész esomé mutatványos terme, a többek között egy olyan helyisége is, amelyben a céllovásban gyakorolhatja magát az ember. Bábukra lönek benne. A napokban nagy élénkség volt ebben a teremben. Sok dolga volt az ott alkalmazott szép szőke fiatal lánynak, Maurin Annának. Egyszerre betoppant egy Sentjáb nevű kereskedő is és fegyvert kért. A lány megtöltötte a fegyvert s átadta neki. A kereskedő erre nem a bábuk közé lőtt, hanem közvetlen közelből a lányra sütötte el a puskát. A golyó éppen a szívét furta át a szegénynek. A gyilkos a nagy zavardásban menekülni akart, de elfogták. A leány holttestét azonnal a szinpadra vitték és a kulisszák mögött helyezték el addig, míg a halottszállító kocsi megérkezik. S míg a nagy kendővel letakart holttest egy kulissza alatt feküdt, künn a szinpadon folyt a kuplú és a tánc. Az énekesek tudniillik hiába könyörögtek az igazgatónak, hogy legalább addig hagyja felbe az előadást, amíg a holttestet elviszik, a derék üzletember nem engedte el egy perccet se a szerződéses időből, ami alatt kötelesek komédiázni a gázsíért.

— **Eltűnt ipartestületi jegyző.** Kassáról jelentik, hogy a kassai ipartestület elnöksége vizsgálatot indított Bednarik Albert jegyző ellen és különféle szabálytalanságok, visszaélések, hülen pönkezelés miatt elmozdította őt állásától s bűnvádi följelentést tett ellene. Bednarik két nap óta eltűnt Kassáról. Azt hiszik, hogy Amerikába szökött. Bednarik azeelőtt a kassai szocialisták egyik agilis vezetője volt.

— **A tisztviselők új otthona.** A fővárosi tisztviselőknél és hivatalnokoknál a Baross-utcai Rózsauddvarban berendezett új otthonát tegnap este avatták föl az egyleti tagok és vendégek nagy részvétel mellett. A diszrakoma során lelkes tevékenységben éltették Nagy Gynát, az egylet buzgó elnökét. Majd Zöldi Marci, a főhadnagyból lett zenekari primás szórakoztatta a közönséget remek szólójátékaival. Vacsora után az Otthon uri bandája kezdett játszani és az ifjúság táncra perdült. A tisztviselők otthona közelebb felolvasó estét rendez.

— **Véres lakodalom.** Hrabács János napszamos tegnap lakodalomban volt a Kóris-utca 8-ik szám alatt lévő házban. Hamarosan beruggott s kőtekedni kezdett Dudaacs János 37 éves napszamos társával, aki szintén hivatalos volt a lakodalomra. A két napszamos ezután kést rántott s egymásnak esett. A veszekedésből Hrabács került ki győztesként, mert Dudaacsot haldokolva vitték a Rókus kórházba. A lakodalomnak vége lett, amint a rendőrök megjelentek és Hrabácsot bekiszárazták a főkapitányságra.

RÉSZLETRE!

Férfi-fehérművek és uri divatruk. **Részletfizetésre kaphatók** férfi-íngék, alsó-nadrágok, keztük, téli alsó ruhák, zsebkendők stb. a Belvárosi koronás áruházban IV., Károly-körut 22.

— **Véres éjszaka Szegeden.** A mára virradó éjszaka Szegeden, mint tudósítónk táviratozza, tíz véres verekedésen kívül egy eddig még titokzatos gyilkosság történt, amelynek ügyében *Kainer József*, a város főkapitánya ma egész nap folytatta a nyomozást. A sok verekedésnek, amelyekben nagy szerep jutott a bieskának, az új bor volt az oka, a gyilkos merényletbe azonban késő éjszakáig sem tudtak teljes világosságot deríteni. Maga az eset a következő: A Bakó mellett lévő vadőrházban *Tari József*nek, a vadőrnek családja, kutyaugatást hallott tegnap késő este. Az ugatásra kiment az udvarra *Tari menyecske* leánya, *Piroska*. Alig lépett ki azonban, lövés dördült el, amely nyakán találta. Most a leány anyja is kiment, mire újabb lövés dördült el s az asszony mellébe fordult egy golyó. Es golyót kapott maga *Tari József* is, aki a lövés zajára szintén kirohant. A leány, aki két hónappal ezelőtt ment feleségül egy *Mészáros András* nevű legényhez, szörnyet halt, anyja aligha éri meg a reggelt. Az áldozatokhoz először egy arra cirkáló lovascsendőr ért, aki az ör háza felé ment egy parasztleánygyal találkozott. Mindenekelőtt ezt tartóztatták le, mert *Tari Piroskának* a kezére ő is vágyakozott, s amikor a leány máshoz ment feleségül, elkeseredésében így fakadt ki:

— **Megbánjatók ezt még valamennyien!**
A legény azonban igazolta az alibijét és hamarosan szabadon bocsátották. Tudósítónknak később érkezett jelentése szerint a ma egész nap folytatott vizsgálat eredményéből meglepő dolgok szivárogtak ki. Eleinte még vadorzókra is hárult a gyanu, akik ellen *Tari* kérelhetetlen hajszát folytatott, de most már csaknem bizonyos, hogy a határban lévő löportoronyhoz kirendelt katonai őrség tagjai követték el a merényletet. Tegnap dében egy tizedes vezénylete alatt négy tagu őrség ment ki a puskaporos toronyhoz s ennek az őrségnek ma délig kellett kitarantania őrhelyén. A nyomozás adatai szerint a tizedes és az egyik baka tegnap este eltűnt az őrhelyről. Azonkívül a vadászház falában *Mannlicher-golyókat* találtak, a ház környékén pedig kilőtt *Mannlicher*-patronokat. Az őrségen maradt két bakát kihallgatván, azok tényleg azt vallották, hogy társaik a katonai fegyelem megsértésével odahagyták őrhelyüket. A szökevények már megkerültek s akkor kiderült, hogy a tizedesnek tölténytáskájából, amelyet csak a legvégső esetben szabad felbontani, öt töltés hiányzik. A vizsgálat még lázasan folyik, a város közönsége lázas érdeklődéssel kíséri a bonyodalmas ügy fejleményeit. A mult éjszakai tömeges verekedésekből kifolyólag azonkívül, mint tudósítónk értesít bennünket, nagy a felháborodás a közbiztonsági állapotok hiányai miatt. Éjjel az utcákon alig látni rendőrt, őrzáratok csak nagy ritkán járnak. Ennek tulajdonítják az is, hogy tegnap éjszaka annyi vér folytott Szegeden.

— **Három bányász halála.** *Lieszek* árvamegyei község határában kőszén kiaknázása végett árokat végeznek és már 170 méter mélységig jutottak. Az aknázási munkálatokat nehezítette a betűdülő víz, amely a talajt aláztatta. E hó 5-ikén három bányamunkás az aknában dolgozott s az aknának egyik oldala, amely még kifalazva nem volt, a hosszabb esősés következtében meglazult és az így beomlott földtömeg három munkást maga alá temetett. A többi munkás, aki előző éjjelen ott dolgozott, a végzetes szerencsétlenség bekövetkezése előtt csak néhány perccel jött fel, különben ő is ott veszték volna. A mentési kísérletek hiábavalók voltak.

— **Halkalozás.** *Tasnádi Szócs* András, Pestmegyei elhunyt várkapitányának temetése ma délelőtt ment végre Gombán a családtagok és a környékbeli intelligencia jelenlétében. Pestvármegye tisztkarából *Beniczky Lajos* alispán, *Farkas Agoston* főjegyző és még számosan jelentek meg a végítésességen. A megyei tisztkar nevében *Farkas Agoston* főjegyző mondott utolsó istenhozzádat elhunyt tisztviselőtársának, mire földi maradványait az ev. ref. egyház szertartása szerint a családi sírboltba helyezték.

— **Körözött pénzügyőrök.** A rendőrség *Schaffer* (Schäffer) Károly és *Frankl* Rudolf pénzügyőrök ellen, akiket csalással vádolnak, körözlevelet bocsátott ki. *Schaffer*, aki 26 éves, középtermetű, magas homlokú, fekete haja, magyarul, németül és franciául beszél; *Frankl* 23 éves, erőteljes külsejű, barna haja és szemű és csak magyarul beszél.

— **A női becsület védelme.** A minap éjnek idején, mint megirtuk, a *József-kör* és a *Népszínház-utca* sarkán megtámadták *Szerdahelyi* Ferencet, a *Népszínház* tagját, aki a feleségével ment hazafelé. Az egyik támadót *Berzevich* Jenő joghallgatott, egy rendőr kísérte a kapitányságra. *Berzevich* másnap elégtételt kért *Szerdahelyitől*. A színész megtámadta az elégtételt és kijelentette, hogy majd a bíróság ad elégtételt. Ezt az álláspontját és az ügyet bejelentette az *Ottó* őrök és hírlapírók körének, amelynek tagja. Az *Ottó* választmánya holnap, kedden délután 3 óra körül rendkívüli ülést tart, amelynek egyedüli tárgya ez a támadás, illetőleg az ügy lovasútra való terelésének kísérlete lesz.

— **Legjobb egyenruhák,** legszebb díszöltönyök, legolcsóbb líbériák, valódi olasz vivőszerek. *Tiller Mor és Társa* os. és kir. udvari szállítóknál Budapest, IV., Váci-utca 35. szám.

(x) **Vegye a 13.974** számú osztályosjegyet *Lukács* Vilmos bankházában, Budapest, V., Fűrőd-utca 10. sz. a., egész 12 kor., egy fél 6 kor., egy negyed 3 korona.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyjutót!**

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általános ismert, saját gyártmányú posztó *bokavédőimet* (gamasni). Kapható drapp, oliv. szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kerész* Pál divatruházában. Kerepesti-ut. 44. sz., a Népszínházal szemben. Eladás nagyban is.

Egy biztosított király.

— Operett. —

EGY KIRÁLY.

BIZTOSÍTÁSI ÜGYNÖK.

A SZOBALÁNY.

(Idő: reggel nyolc óra; színhely: a biztosítási ügynök lakása.)

Szobalány, belép:

Egy ur vár ott künt, kérem ássan, —
Itt van a névjegy! Bebecsásam?

Ügynök, a névjegyre pillantva:

Borzasztó, minden reggel pár király...
(Tovább mosakszik.)

Szobalány, nagyon jó indulattal:

Ez kedves ember és...

Ügynök:

Ne protegálj!

Es mond meg inkább, hova lett a spongya?

Szobalány:

Itt, tessék! — Messzi útról jó, aszongya, —
Es kéri szépen, hogy fogadja menten.

Ügynök, törülközve:

Ereszd be hát!

Szobalány, félre őrmekkel:

Orülni fog a szentem

Király, belép:

Becsásza meg, hogy otthonában
Háborgatom ilyen korán,
S nem vártam meg a *Korondban*...

Ügynök, kissé türelmetlenül:

Nos, felség? kérem, szaporán!

Király, lecsúszulva:

Bevallom, attól is tartottam ám,
Hogy megelőz még egy pár kollegám!
Tudom, sokat zavarják a királyok, —
Nem kén' azért úgy haragudni rájuk!

Ügynök:

Ej, hát mi is csak emberek vagyunk, —
A türelemmel végre föl hagyunk.
Csak vegye, felség; uton-utfelem,
Utunkba grasszál egy-egy fejedelem,
Es kérve kér, akárhogy protestálunk,
Hogy biztosítsuk életét Minálunk!
Pedig hát nekünk drága minden óra...

Király, nagyon alázatosan:

Szükségem van tudom, protekcióra...
Ki biztosít manapság még királyt?
Ah, értem önt, habár sebembe vajt,
Bevallom mégis, kérek: protegáljon,
Ecsék meg szíve egyszer egy királyon.
(Páthoszszal):

Az súgja nékem minden pillanat,
Hogy biztosítsam végre magamat.
Gazdag vagyok, hatalmas, büszke úr,
Tíz országomra kélik az azúr,
Van rabnóm, váram és ezernyi kincsem,
De, mint szokott az izgat, ami nincsen,
Es nappal ébren, éjjel álmodón
Suttogja fikkadt ajkam: Hej, ha von?

Ügynök:

Nem vigasztal a trón, nép, lányka, csók?

Király, fájdalmasan:

Őn pompás ügynök és rossz pszichológ!
Hiszen szívünk leginkább azt kívánja,
Mitől elhuzza őt a sors irányja.

Ügynök:

Egyszóval, felség, az az óhaja,
Hogy biztosítsuk étetét, — na ja!

Mit ér a legfessebb monárkia,
Mikor virágozik az anárkia?!

Király, szomorúan:

Igen, igen, ez tartja vissza,
Szegény király levét megfizessa.

(Vidáman):

De lássa, páncélinget viselek,
Gárdám hűségéért is felelek.

Ügynök, határozottan:

Mindenki, hm, mondhatja ezt,
(Fejére mutatva.)

Hanem most itt pirkadni kezd.
Nincs biztosítás, biztosítom önt,
Csak egy esetben...

Király, reménykedve:

Boldogságba dönt...

Ügynök, folytatva:

Nagyon nehéz lesz azt megtenni bár,
Hanem, ha tenné...

Király, kitörve:

Ocskös, nyögöd ki már!

Ügynök:

Értünne mind az aggály és a gondok,
Ha trónjáról lemondana...

Király, ujjongva:

Lemondok!

— Függöny. —

(G-ly.)

FŐVÁROS.

(*) **Munkácsy-utca.** *Munkácsy* Mihály emlékének utcanévben való megörökítését hosszabb idő óta tervbe vette már a főváros, azonban sehoggy sem tudtak megállapodni, hogy melyik utcát nevezzék el a legnagyobb magyar festőművész emlékére. A VII. kerületi dob-utcai háztulajdonosok néhány héttel ezelőtt arra kérétek a fővárost, hogy a Dob-utcat nevezze el *Munkácsy*-utcának. A tervből azonban semmi sem lett, mivel a hatóság a háztulajdonosok kérelmét teljesíteni nem volt hajlandó. A fővárosi közmunkák tanácsa arról értesítette ma a főváros tanácsát, hogy az *Eprekterlet* nevezék el *Munkácsy*-utcának.

Községi választások.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, november 12.

Csöndesen kezdődtek meg ma reggel nyolc óra körül a fővárosban a községi választások. A választók egymásután adták le még késő este is a szavazatokat, rendezavarás sehol sem történt. Az előre megállapított hivatalos listák valószínűleg minden kerületben megkapták a többséget.

Az I. kerületben volt még a legnagyobb élénkesség. A kortesek fogdosták a választókat s ebben a Kacsics-pártiak járnak elől s ugyancsak megnehezítik a közmunkatanács embereinek a munkáját. Az utcákon a falak különféle színű plakátoktól tarkállanak. Benn a választási teremben ott ül Kacsics Péter is, mint bizalmi férfi. Ellenvetéssel is élt azért, hogy a titkos választást megsérték azzal, hogy az urnába nem a szavazók dobják be a lapokat, hanem az elnök végzi azt. A választási épülettel reggel elege a rendőrség, de még a délelőtti folyamán távozott onnan, mert rájuk nincs szükség. Esti hét óráig 1024 szavazatot adtak be. Leszavazott itt többek között *Szell* Kálmán miniszterelnök is. Mikor a miniszterelnök megjelent a régi városházánál, a polgárok lelkesen megjelenezték. Es alig hogy belépett a kapun, három kortes ugrott a miniszterelnök elé és kinálták a szavazólapokat. A miniszterelnök visszautasította a kapacitást.

— **Köszönöm uraim** — szölt mosolyogva a miniszterelnök — mint jó mameiuk magammal hoztam a szavazólapot.

Es leszavazott a hivatalos listával a miniszterelnök. Este felő szavazott le *Szell* Ignác államtitkár is.

A II. kerületben az utolsó nap az Egyesült Polgári Párt dr. *Göze* József és *Bartha* Oszkár vezetése alatt szervezkedett és megtámadta a hivatalos jelölést. Késő este aztán a két párt között megegyezés jött létre, mely a csendes választást biztosítja. Este hét óráig 352 választó szavazott le. A választások vezető emberei tegnap falragaszokon hirdették, hogy a Budai Dalárda mint testület állást foglalt volna a képviselők egyike-másika ellen. A falragaszok Budán nagy megütközést keltek, ami arra bírta a dalárda elnökségét, hogy kijelentsék, hogy a Budai Dalárda

nem politikai egyesület s csakis magasabb művészeti eszmék szolgálatában fejt ki tevékenységét, ennél fogva most is távol áll minden választási mozgalomtól.

A III. kerületben szinte unalmas egyhangúsággal folyik a választás. Eddig 115-en adták be a szavazólappjukat.

A IV. kerületben sem a virilistákra, sem a szabadon választandó bizottsági tagokra nincs számításra vehető ellenzék. A virilistákra adott be egy választó a hivatalostól eltérő olyan listát, amely az összes kerületek ellenzékének közös meggyezésére. Ma délután leszávozott a IV. kerületi urnánál Márkus József főpolgármester és a pestmegegyi főbb tisztviselők közül Bellaágh Imre tisztifőgyász, Dalmady Győző árvaszéki elnök, Baky Béla főszámvívó. A szavazatok száma estig 389.

Az V. kerületben az esti záróráig mintegy 400-an szavaztak le. Incidens nem történt, a szavazás lanyhán és csendesen folyik. Legtöbben szavaztak a kora délutáni órákban, mikor a hivatali órák végezték. Estéjéig alig jött egy-két szavazó. Minthogy ebben a kerületben csupán hivatalos lista van, ennek a győzelmé biztos.

A VI. kerületben a törvényhatósági bizottsági rendes tagok hivatalos listája mellett egy másik lista is forgalomba lépett, azzal a változtatással, hogy Aprily János kőfaragó mester neve helyett Lengyel Sándor kereskedelmi iskolai igazgató szerepel. Erre a listára azonban igen kevés szavazatot érkezik, úgy, hogy a hivatalos jelöltek megválasztása biztosra vehető. A 6811 választás közül estig 1230 szavazott le.

A VII. kerületben a lehető legelsőnapon folytak a választások. 4750 választás közül este 8 óráig mintegy 1300-an szavaztak, megannyian az egyetlen hivatalos listával. Itt szavazott többek között báró Podmaniczky Frigyes is.

A VIII. kerületben este 7 óráig mintegy 500-an szavaztak le. A délután folyamán szavazott Horánszky Nándor, akit megjelöltek. A hivatalos lista nagy többséggel győzni fog. Az ellenzék listájával mintegy 50 választás szavazott. A szavazás egész nap folyamán rendezés nélkül folyt le.

A IX.—X. kerületben este 7 órakor 168 IX. kerületbeli és 273 X. kerületi választás szavazott le. Tehetősszen 441. A választás csendesen folyik ugyan, de föltűnést kelt, hogy a Hock János-féle párt, a X. kerületi választmányi tagokra, a hivatalostól teljesen eltérő listát hozott forgalomba.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** Vörösmarty-ünnep a Nemzeti Színházban. Vörösmarty Mihály születésének századik évfordulója alkalmából díszelőadás lesz a Nemzeti Színházban. Az ünnepi est programját az igazgatóság következőképpen állapította meg:

1. *Prolog.* Irta Somló Sándor. (Képlettel és az összes kar által énekelt *Szózat*tal.)
2. *Csiley és a Hungaryak*, Vörösmarty drámájának harmadik felvonása: a futtakai gyűlés.
3. *Szép Ilonka*. Vörösmarty költeménye, *Erysei* melodramatikus zenéjével és élőképekkel, szavalja Márkus Émília.
3. *Csongor és Tünde*, Vörösmarty színjátékának harmadik felvonása.

A díszelőadásra a Nemzeti Színház igazgatósága meghívja a kormányt és az irodalmi társaságokat.

** Newyork szépe. A Magyar Színház közönsége ma kedves viszontlátást ünnepelt: Ledófszky Gizella kisasszony lépett fel hosszas betegsége, után először. A fényes tehetségű művésznő teljes épségben hozta vissza minden kvalitását: ragyogó hangját, kedves, vidám beszédét és azt a diskret játékmódot, amely megkülönbözteti és minden alakítását becsessé teszi. A közönség szíves tapsal fogadta és kísérte végig az egész estén. Különben az előadás során nagy vala a mókázásra való hajlandóság és kiki mókázott, amennyire csak tőle tellett. Ráthonyi kilopta a Sziklai zsebéből a hangját. Ez abszurdum, de van-e lehetetlenség egy amerikai operett kacér területén. Így azután Sziklai rekedten panaszoitá roppant károsodását, ami egy fél felvonás keresztil roppant hahotákat kellett. Isten tartsa meg az urakat, hogy így megkorrigálják a bizarr ötletekben különben se takarékos szerzőket és gondoskodnak róla, hogy szegény nézők mi nevéssünk is ebben a szomorú világban. Mindig úgy igaz, hogy aki megkacagtat bennünket, az a legnagyobb jótevőnk.

** Opera. P. Bianchi Bianca osztrái és királyi kamaranékesnő holnap, kedden folytatja vendégjátékát az Operaházban. A művésznő Lammermoori Lucia ének szerepében lép fel. Edgar szerepét Alberti Werner énekli, az alkalmakkal először. A többi szerepekben közreműködnek: Tahits, Ney D., Beris M., Kertész, Dalmóki. Az opera után *Rococo* egyfelvonásos ballet kerül színre. Az előadást bérletfolyamban (122. sz.) tartják.

** Hírek a Vígyszínházról. A *his mama*, bemutatója óta, folyton zsúfolt házak előtt kerül színre. Vasárnap ki sem nyitották a pénztárt, mivel minden jegyet előre eladták. A vasárnapi közönség szintén a legzajosabb ovációkban részlettette Csillag Teréz új otthonában. A *tartalékos férj* próbái már annyira előre haladtak, hogy Guthi és Rákosi Viktor bohózatának a bemutatója a jövő héten okvetlenül meglesz. Eredeti darabról lévén szó, a színház személyzete különös gondnal és buzgalommal foglalkozik vele.

** Sidney Jones a Népszínházban. A *San-Toy* hírneves zeneszerzője, Sidney Jones, ki most Bécsben időzik, ma délután táviratozott Porcsolt Kálmán igazgatónak, tudatva vele, hogy holnap érkezik Budapestre s részvesz a *San-Toy* holnapi előadásában. Sidney Jones, mivel a darab magyar szövegét nem értheti, Konti József karnagy segítségével fog a *San-Toy* holnapi előadásán dirigálni. A nyitány kezdete előtt a Népszínház zenekara zene-ovációval fogja fogadni a belépő mestert.

** Igazgató és kritikus. Vasárnapi számunkban az O. E. távirata alapján hírt adtunk a debreceni színház igazgatójának egy átiratjéről. Erre vonatkozólag ma fölkérteünk a következő sorok közlésére:

Komjáthy színházgatóval felmerült ügyemről oly tudósítás jelent meg becses lapjokban, mely a valósággal ellenkező adatokat tartalmaz. Komjáthy a szabadjegyet tölem meg nem vonta; a párbaajeltételek megállapítása nem voltak és segédeivel vagy azok nélkül ő nálam bocsánatkérés végett meg nem jelent. Az igazság az, hogy Komjáthytól bántó hangú levele miatt elégtételt kértem s megbízottaink kölcsönös felvilágosító és békítő nyilatkozat által az ügyet békésen elintézték. Fogadják tiszteletem nyilvánítását, amelylyel vagyok

Debrecen, 1900. november 11.

Dr. Benedek János,
a Debrecen felelős szerkesztője.

** Felhívás a zene- és énektanárokhöz. Sztójnovics Jenő zeneszerző és polgári iskolai énektanár felkéri az ország összes zene- és énektanárait, hogy egy országos szervezet létesítése és egy országos egyesület megalapítása céljából tudassák vele (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 5.) mielőbb címüket.

** Operaelőadás a Telefon Hírdőnyben. Pelliné Bianchi Bianca asszony vendégfellépésével ma este a Lammermoori Lucia kerül színre a nagy. kir. Operaházban. Az előadás, valamint az utána következő *Rococo* ballet zenéjét is a Telefon Hírdőny közvetíti, fogja, úgy, hogy az előzetek odahaza is végighallgathatják az előadást. Az operai közvetítés után az est folyamán érkezett üdönsgökök és táviratok olvastatja fel a szerkesztőség, majd még 11 óráig Zoldi Marci cigányjátéka lesz hallható a kagylókon keresztül.

A Lendvay-szobor leleplezése.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Nagybánya, november 12.

Lendvay Mártonnak, a Nemzeti Színház egykori büszkeségének hatalmas mellszobrát ma leleplezték le városunkban, amely erre az alkalomra lobogódszt öltött. A városi hatóság és a város társadalma mindent elkövetett, hogy a mai ünnepnap teljesen méltó legyen Lendvay emlékeztetéséhez. A közeli városok mind résztvettek küldöttségileg az ünnepségben képviseltette magát Szell Kálmán miniszterelnök és Wassics Gyula kultuszminiszter is. De a fővárosi színházak, a *Nemzeti Színház* kivételével, sem koszorúval, sem képvisellel nem rótták le kegyelmeiket a nagy magyar színművész iránt.

A mai ünnepnap itt a végvidéken, amelyen túl — mint Jókai mondta — megszűnik a magyar, a magyar nemzeti összetartozásnak, a hazaszeregetnek volt hatalmas manifesztációja.

Délelőtt jöttek meg a vendégek. Szatmár föld érkeztek: gróf Hugonny Béla, Sell Kálmán miniszterelnök képviselében; Kovács Béla királyi tanácsos tanfelügyelő, Wassics Gyula közoktatásügyi miniszter képviselében; Nagy László, Szatmár vármegye költő-alispánja; Gönyey István vármegyei főjegyző; özvegy ifjú Lendvay Mártonné, született Fánegy Ilka; Verő László szobrász, édes anyja és nővére; továbbá a szatmári 5-ik gyalogezred képviselében László Imre és Zommer Henrik főhadnagyok; Nagy-Károly város küldöttsége Domidó Ignác rendőrkapitányal élők: Szatmár város küldöttsége Pap Géza főjegyző vezetése alatt; Mátyay Lajos a szatmári Kölcsey-kör képviselében; Hádm János főgimnáziumi igazgató a nagy-károlyi Kölcsey-Egyesület nevében; Szuhányi Géza főszolgabíró a színyér-váraljai küldöttséggel; Fedres Gyula titkár az Országos Színész-Egyesület képviselében; Végő Gyula rendőrkapitány Debrecen város küldöttségével. Az érkező vendégeket a város tanácsa élőkön Torday Imre helyettes polgármesterrel s a nagyszámu rendezőség fogadta. Felsőbánya nagy küldöttsége Farkas Jenő polgármester vezetése alatt délelőtt érkezett meg. Az ünnep délután három órakor kezdődött. A Lendvay-terre a város házáról indult az óriási menet, élén a festői ruházatu bányász-zenekarral következett a tanulósg, a díszbe öltözött bányászok a koszoruk-

kal, a társulatok, negyvennyolcas honvéd-magisztráljuk alatt, városi küldöttségek, Nagybánya magisztrátusa. A nemzeti színekkel díszített Lendvay-terén és a környékén minden talpalatnyi helyet elfoglalt a díszes közönség.

A miniszterelnök képviselője, gróf Hugonny Béla főispán mély csöndben rövid, hatásos beszéddel nyitotta meg az ünnepet. Dicsőítve a kies fekvésű bányaváros szépségeit, azt még pazarabbnak látja most, amikor messze vidékek is elhozták most virágait, amelyeknek gyökerei annál mélyebben fognak lenyulni, mert e virágok oly kertnek díszei, melynek a hazafiaság volt a megművelője. Birodalmak, orszákok — ugymond — csak úgy lehetnek nagyok, ha az anyagi és szellemi faktorok párhuzamosan működnek össze; e párhuzamos működésnek összetartó szála nagyjaink érdemeinek kegyeletes elismerése. (Zajos éljenzés.) Örömmel, büszkén látja, hogy Nagybánya város, Szatmár vármegye gyöngye, mint mindig, most is az igaz, a helyes uton halad, s midőn más messze vidékek is elhozták virágait, a nagyméltóságú miniszterelnök képviselében ő is öfömmel és büszkén hozta el babérait és füzi e virágokhoz. (Lelkes éljenzés.) Isten áldása legyen e városban és hazafias lakosságán. Az ünnepélyt megnyitom.

Lelkes éljenzéssel fogadták beszédét, mely után a *Himnusz* énekelték le.

Az ünnepi beszédet Révész János szerkesztő tartotta nagy szónoki lendülettel.

Hosszasan méltatta a szónok a művész élete történetét, kezdve diákéveit, amelyek Petőfőhöz hasonlóan nem bővelkedik jó bizonyítványokkal, küzdelmes vándoréveit átaddig, míg harminc éves korában a budapesti Nemzeti Színház alapító között van, majd amikor legünnepeltebb alakjává válik.

Lendvayt megértették, életében dicsőséggel halmozták el, halála után a magyar nök szobrot emeltek neki a budapesti Nemzeti Színház előtt. Nagybánya 1844. okt. 9-ikén díszpolgárává választotta, halála után (1858. január 29-ikén) 1881. május 29-ikén szülőházát emléktáblával jelölték meg. Mindezt még kevés volt s Nagybánya közönsége érezte, hogy szobrának is kell állani a városban, amely végére nemzetünknek a határon, amelyen túl megszűnik a magyar. Az így érdekelt mozgalom keletkezett s törökfalvi Pap Zsigmond oadaó buzgalmának, gróf Hugonny Bélának, a Nemzeti Színház művészeinek, a város közönségének és az ország áldozatkészségének köszönhető, hogy a terv megvalósult. Verő Lászlónak, a fiatal magyar szobrásznak a közreműködésével.

A közönség zajos tetszése többször fölbeszakított a szép beszédét, s a végén az éljenzés hosszasan megjut.

Közben lehullott a lepel s ragyogó fényben csillogott a bronz-szobor. Verő László remek munkáját általános elismeréssel és tetszéssel fogadták. Közvetlenségével mélyt hatást tett mindenkire. Jókai kritikájában méltán írta meg, hogy a szobor a megszólalásig hü. Ez a szobor méltó büszkesége lesz Nagybányának.

A leleplezés után Stetz György szavalta el Inzre Lajos tanár szép alkalmi ódáját. Végül Szabó Adolf erdőigazgató, a rendező-bizottság elnöke szép beszéddel átadta a szobrot a városnak, amelynek nevében Torday Imre h. polgármester választott lelkesen.

Most a koszorukat helyezték le Szatmár vármegye, Szatmár, Debrecen, Nagy-Károly, Felsőbánya, Nagybánya városok képviselői, a szatmári Kölcsey-kör, a nagy-károlyi Kölcsey Egyesület; öz. ifjú Lendvay Mártonné, az Országos Színész-Egyesület, *Székény* Gyula akadémiai tag; a nagybányai nők, a nagybányai kaszinó, az ifjusági kör, a gimnáziumi ifjuság, a mikedvelő-társulat, a polgári leányiskola, kolozsvári Nemzeti Színház.

Este a nagyszálló dísztermében fényes bankett volt, amelyen ott voltak a vendégek s a város színejeje. Az első felköszöntőt gróf Hugonny Béla főispán mondotta a királyra. A kormányra Torday Imre h. polgármester, a kultuszminiszter képviselőjére Vida Aladár tiszoktat. A főispánt Szabó Adóli, Nagy László alispánt László Ottó, a vendégeket pedig *Soltész* Elemér köszöntötte fel. Nagy hatást kellett Lendvay Mártonné felszólalása, aki a könnyekig meghatottan mondott köszönetet Nagybánya város közönségének a szobor felállításáért. A társasvacsorát tánc követte, amely reggelig tartott.

MŰVÉSZET.

□ A debreceni képtárlat megnyitása. Debrecenből táviratozzák: A képtárlat nagy közönség jelenlétében ma délelőtt nyitotta meg Degenfeld főispán. Németh Lajos üdvözölte a főispánt, aki válaszában megígérte támogatását. A tárlat a városháza dísztermében van és 2 hélig lesz nyitva. 156 kép van kiállítva, ezek között *Telepnek*, *Baditsnek*, *Hegedűsnek* *Spányinak*, *Aggházinak* stb. képei.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ **Az Akadémiából.** Az Akadémia törénelmi és nyelvtudományi osztályán *Thallóczy* Lajos ma nagy-érdeklődéssel tartott. *Thallóczy* a magyar nép középkorára vonatkozó tanulmányában lett figyelemre a Boszniában pástorkodó *clach*-okra vonatkozó nyomokra. További tanulmányainak ebben az irányban *Réthy* László buvárkodása szolgált alapul.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Itélet Sima Ferenc ügyében.** A büntető törvényes első ülésénél előtte ma hirdették ki a királyi tábla ítéletét *Sima Ferenc* volt országgyűlési képviselő büntetésében. *Sima Ferenc* két évvel ezelőtt, mint a Vörösmarty-nyomda igazgatója óvadéksikkasztás miatt került vád alá, de a törvényszék ítélettel. Az ítéletben a helybenhagyta a törvényszék ítélettel s ezt hirdette ki ma *Oláh* elnök *Sima* előtt, aki védőjével jelent meg. *Sima* és védője tudomásul vették a tábla ítéletét, de dr. *Balász* Elemér ügyész főbbebesztet jelentett be *Sima* terhére a királyi kuriához.

§§ **A polnai bűnyű.** A mai tárgyaláson az elnök a bizonyítvány-eljárás befejezetnek nyilvánította, mire a törvényszék három főkérdést terjesztett az esküdtek elé: bűnös-e *Hilsner Hruza* Ágnes meggyilkolásában, bűnös-e *Klima* Mária meggyilkolásában és bűnös-e *Erbmann* és *Wasserman* rágalalmazásában? Az esetben, ha az esküdtek az első főkérdésre nemmel felelnek, arra a mellékkérdésre kell felelniük, hogy mint távol álló bűnrészes hozzájárult-e *Hilsner Hruza* Ágnes meggyilkolásához?

Azután *Majinovsky* államügyész előterjesztette vádbeszédét, felszólította az esküdteket, hogy igazságos ítéletet hozzanak s kiemelve, hogy hite szerint a gyilkosságoknak nem az volt az indító oka, amit nemskára *Hruza* Ágnes meggyilkolása után híreszteltek, t. i. hogy a zsidók rituális célokra keresztény vért használnak. Ezt a hitét az orvosi fakultás véleményére alapítja; mint amely semmit sem tud arról, hogy *Hruza* Ágnes testéből vér hiányozna. Csak nem lehet több hitelt adni az úres híresztelésnek, amely már annyi szerencsétlenséget okozott és oly elkeseredést szült néptörzsek és felekezetek között, mint a tudomány férfainak. Hajoljunk az előtt a vélemény előtt, amely megdöfölte azt a balga mesét, amely annyi szerencsétlenséget okozott. Nem lehetetlen, hogy az ismeretlen bűnrészesek egyike pervers ember volt, de az sem lehetetlen, hogy a ruhákat azért darabolták szét, hogy elintézzék a büntetést nyomat. *Hilsner* gyanússá tette magát azzal, hogy mindent tagadott, a rágalmazás tekintetében pedig egyszerűen utal magának a vádlottnak a beismerésére. Végül felszólítja az esküdteket, hogy ne tévesztessék meg magukat idegen befolyással, hanem ítélik meg az esetet a tényállás szerint és esküjük értelmében mint becsületes, igaz és szabad férfiak hozzanak ítéletet.

Az ügyész beszéde után egy órára fölfüggesztették a tárgyalást.

Baza magánpanaszos *Hruza* Ágnes gyilkosának tartja *Hilsner*et, amely véleményében őt a semmitörzsek ítélete nem ingatta meg. Erősíti, hogy a gyilkosság rituális célból történt és nem szexuális gyilkosság volt. Az esküdtek belátására bizza annak a megítélését, hogy itt sadizmusról vagy fetisizmusról van-e szó. De ő ragaszkodik ahhoz a nézethez, hogy *Hruza* Ágnes vért felfogták.

Dr. *Peny*, a *Klima*-család képviselője csatlakozik *Baza* kijelentéséhez s a gyilkosságot ő is ugyanazon okokra tulajdonítja. Mind a két szónokot az elnök többször volt kénytelen félbeszakítani és rendreutasítani.

A tárgyalás folytatása holnapra marad.

§§ **A négy új biztosítás.** Az *Universelle* népbiztosító intézetnél egy napon *Gottlieb* Miksa üzletszerző diadalmas arccal jelentette, hogy négy új üzletet csinált. Az elismerésre méltó ügybizalom megteremtése *Gottlieb* harmenekét forintnyi provizóval a zsebében távozott. Néhány nap mulva azonban kiderült, hogy a biztosítási ajánlatok közül egyiket ő maga állította ki, a másodikat a kis fával irattal alá, a harmadik és negyediket pedig szabálytalanul kötötte. Ezt az ügyet tárgyalta ma *Oláh* bíró elnökével a törvényszék s az ügynököt család vétségéért nyolc napi fogházra és tíz korona pénzbüntetésre ítélte.

§§ **A bukaresti politikai bűnpör.** Bukarestben ma kezdődött meg a végtárgyalás a *Fitoszky* és *Mihajleanu* gyi kosa ellen indított bűnpörben. A törvényszék elnöke *Djuvari*, a bukaresti főbírati törvényszék bírja.

A tárgyalás alá kerülő bűnpör anyaga eléggé ismeretes. *Mihajleanu* liceumi tanár volt Bukarestben s az ő meggyilkoltatása révén derült ki a bolgár-macedon liga üzemel. Ugyanez a gyilkosság volt kezdete annak a vizálynak, mely Bulgária és Románia között kitört s melynek következményeképp a bolgár kormány kijelentette, hogy addig egy lépést sem tesz a macedon bizottságnak a gyilkosság ügyében érdekelt tagjai ellen, amíg Bukarestben nem hoztak ítele-

tet. A konfliktus egyre élesebb lett a két állam közt s az európai diplomácia közbenjárásának köszönhető, hogy a háború ki nem tört. Ennek a nagy szenzációt keltett politikai gyilkosságnak a tárgyalását kezdték meg ma Bukarestben s természetes, hogy ez előzmények folytán egész Európa érdeklődése mellett fogják folytatni.

VIDÉK.

— **(Tisztügyész-választás Bözörményben.)** Bözörmény város képviselőtestülete tegnap tartott közgyűlést és dr. *Mugi* Kálmán főjegyzővé választása következtében megüresült tisztügyész állást dr. *U. Szabó* Lajos ügyvéddel töltötte be.

— **(Somogy megye közgyűlése.)** *Kapostyán* táviratokat: Somogy vármegye közönsége *Tallian* Gyula főispán elnökele alatt most tartotta évnegyed közgyűlést. Arvaszki elnökkel *Papp* Kálmán, első jegyzővé *Svastics* Eleket választották meg. A közigazgatási bizottság tagjai lettek: gróf *Széchényi* Imre, *Kaposty* Jenő, báró *Inkey* István, *Obernal* Gyula, *Csorba* Ede, ögróf *Pallavicini*. A tiszti fizetések emelésére megszavazott pótdótot állandósították.

Nyiltér.

Császár fürdő

BUDAPESTEN.

(Az e rovat alatt közöltétek nem tartalmát, sem alakját nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

A kínai háború.

London, november 12.

A *Times*nak egy pekingi távirata, amelyet tegnapelőtt adtak föl *Takuban*, ezt jelenti: *Alexejev* orosz tengernagynak arra a felszólítására, hogy *Khina* vegye át újra *Mandsuorszag* polgári kormányzatát *Oroszország* protektorátusa alatt, *Li-Hung-Csang* még nem válaszolt, mert előbb instrukciókat vár *Szingan-fuból*. *Oroszország* azt a feltételt szabta, hogy a *mandsuri* közigazgatás *khina* hivatalnokainak megválasztása *Oroszország* jóváhagyásától függjön, azonkívül pedig a vasut és egyéb érdekei védelmére katonaságot akar tartani *Mandsuorszagban*. A távirat azt mondja végül, hogy ha *Oroszország* azt a jogot nyerné, hogy a vasut védelmére 40.000 embert tartathatna *Mandsuorszagban*, ez végleges okkupációval volna azonos.

London, november 12.

A *Times*nak jelentik *Tiencinből* 9-iki kelettel, hogy *Tungcsau* mellett tulyomó számu *khina*inak megtámadtak egy kis *irancia* csapatot. Ugyannek a lapnak jelentik *Sanghaiból* 9-iki kelettel, hogy *Jocsijuan*, akit az övezgy császárné a jangvelgyi tartományokba küldött külön biztosul, *Nankingba* érkezett. A nevezett biztosnak az az utasítása van, hogy ami pénz csak előteremthető, küldje *Szingafuba* az udvarnak.

London, november 12.

A *Daily Mail*nak jelentik *Tiencinből*: A külföldi követek közt nagy surlódások vannak, amennyiben a pekingi béketárgyalások alkalmával *Belgium*, *Dánia*, *Hollandia* és *Spanyolország* minden fontos kérdésnél azt kívánják, hogy véleményüket hallgassák meg. Legnagyobb nyomattékkal *Belgium* lép fel. E kis hatalmak igényeit *Oroszország* és *Franciaország* támogatják, azonban *Anglia* és *Németország* azt az állást foglalja el, hogy csak olyan hatalmaknak lehet döntő határozatuk, amelyek a hadműveletekben részt vettek.

Berlin, november 12.

A *Lokalanzeiger* *Sanghaiból* kapott értesülés szerint jelenti, hogy *Hanakowban* két táviratistét elloptak, mert a német császárnak *Walderszech* intézett titkos táviratát továbbították.

Berlini nagykövetség.

Berlin, november 12. *Sztyény-Marich* László nagykövet tegnap kihallgatáson volt *Filmos* császárnál. A nagykövet az alkalommal megköszönte a császárnak a neki ajándékozott festményt. A kihallgatás után a nagykövet résztvett a császár családi ebédjén, amelyen kivül csak a császári pár és a hercegek voltak jelen.

Vilma királynő köszönete.

Hága, november 12. A királynő megbizta a miniszterelnököt, hogy a hivatalos lapban mindazoknak, akik a bel- és külföldön az ő eljegyzése alkalmából rokonszenvéket és hűségüket kifejezték, mond-

jon szíves köszönetet. A nép jóleső részvéte az ő boldogságában nagy örömmel töltötte el a királynőt.

A francia képviselőházból.

Páris, november 12. A képviselőház mai ülésén *Gerville-Reache* határozati javaslatot terjesztett elő, hogy a képviselőház fejezze ki szerencsevátandait a kiállítás rendezőinek és a közreműködőknek. A javaslatot egyhangulag elfogadták. A képviselőház szintén 395 szavazattal 154 ellenében elhatározta, hogy a hét négy napján délelőtt és délután tart ülést. A délelőtti üléseken a költségvetést fogják tárgyalni, délután pedig a reformjavaslatokat a kormány által kívánt sorrendben. A péntek délutáni ülések az interpellációk tárgyalására tartanak fenn.

A délafrikai harok.

Fokváros, november 12. *Lord Methuen* Ottho-
hoop és *Lichtenberg* között meglepte *Niemann* és *Vermaak* boer tábornokokat, nagy veszteséget okozott nekik és néhány szerkeztet elvette. *Kitchener* tábornok, *Lord Kitchener* őcsese, *Middleburg* közelében sikerült éjjeli támadást intézett az ellenség ellen, amelyben különösen a huszárok tündek ki. Mikor a huszárok később visszatértek, lovasított gyalogság fedezte őket. Másnap reggel a segédsapatok megérkezése után teljesen szétverték az ellenséget. *Plumer* ezredes visszaverte *Delarey* 400 löny kommandójának támadását. Abban a harban, amelyet *Smith-Dorrien* tábornok nemrég *Belfast* mellett vívott a boerokkal, a boerok részéről *Prinloo* őrnagy és *Fodrie* tábornok eslelt, *Grohbellar* tábornok pedig megsebesült.

A világkiállítás vége.

Páris, november 12. A kiállítási paloták tálatait délután 5 órakor bezárták. Délután nagy embertömeg hullámozott a kiállítás területén. A vízikastély este fél tízkor lesz utóljára kivilágítva.

Páris, november 12. Az esti órákban beállott hűvös és esős idő következtében csak kevés látogató maradt a kiállításban, hogy annak tizenegy órára kitűzött végleges bezárásánál jelen legyen. A községtanács elfogadott egy határozatot, melyben az összes idegeneknek, akik eljöttek a kiállítás látogatására, üdvöletét és köszönetét fejezi ki.

Az angol hadsereg reformja.

London, november 12. A *Daily Mail* értesülése szerint a brit hadsereg gyökeres átalakulás előtt van. A kormány gondosan tanulmányozta a dél-afrikai háború történetét s ennek alapján kidolgozta a hadsereg reformját. A részletek még nincsenek ugyan megállapítva, de a program már készen van. Az új rend 1901. elején lép életbe. Célja az, hogy az angol hadsereg feltűnő hiányosságait elhárítsa. Jövőben az angol katonák egész szolgálati idejét kiképzésével fogja tölteni s egy a tisztet, mint a közlegényt évenként tíz hónapig német alapossággal fogják begyakorolni.

Közgazdasági táviratok.

Berlin, november 12. (A *Budapesti Napló* tudósításának távirata.) *Esti forgalom*. 4/10-os magyar aranyárjárdék 26.75. Magyar koronárjárdék 90.90. Osztrák hitelrészvény 209.25. Osztrák-magyar államvasut 142.10. Dél vasut 26.50. Északnyugati vasut 216.70. Elhívóügyi vasut —. Orosz bankjegyek készpénz —. Buschtchradai —. Orosz bankjegyek —. (Ultimo) Lombard —.

Frankfurt, november 12. (A *Budapesti Napló* tudósításának távirata.) *Artyolomok* januárja. *Esti forgalom* Osztrák hitelrészvény 209.10. Osztrák-magyar államvasut 26.50. Dél vasut —. Osztrák aranyárjárdék —. Olasz járdék —. *Laura-kohó* —. *Harpeni* 187.30. *Discont* 181.40. *Alpei* —. *Bécsi* bankjegyesület —. Az irányzat gyöngye.

New York, november 12. (Terménytőzsdé.) (Zárlat.) *Gyapot*: New Yorkban helyben 9.15/16 (9.9/16). Dec-re 9.42 (9.20). Februárja 9.44 (9.21). *New-Orleansban* helyben 9.9/16 (9.9/16). — *Petroleum*: Stand white New Yorkban 7.35 (7.35). Stand white Philadelphiában 7.30 (7.30). Refined in Cases 8.65 (8.65). Credit Balances at Oil City 1.07 (1.08). — *Zsír*: Western steam 7.55 (7.47). *Rohe* és *Brothers* 7.95 (7.85). — *Tengeri* irányzata igen szilárd. Novemberre —. (—). Decemberre 43.9/16 (43.—). Májusra 42.9/16 (42.9/16). — *Buza* irányzata szilárd. *Piros* 6szí helyben 81.— (80.9/16). Novemberre 79.— (78.9/16). Decemberre 80.— (79.9/16). *Márcs-ra* 83.9/16 (82.9/16). Májusra 82.9/16 (82.9/16). *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 3.9/16 (3.9/16). — *Káv*: *Jaír Rio* 7. sz. 8.9/16 (8.9/16). Nov-re 6.75 (6.90). Januárja 6.85 (7.—). — *Liszt*: *Spring Whea*. clears 2.75 (2.75). — *Cukor*: 3.9/16 (3.9/16). — *On*: 27.70 (27.62). — *Réz*: 16.15/16 (16.9/16). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 12. (Terménytőzsdé.) (Zárlat.) *Buza* irányzata szilárd. Novemberre 74.9/16 (73.9/16) decemberre 74.9/16 (73.9/16). *Tengeri* irányzata szilárd. Nov-re 35.9/16 (35.—). — *Zsír*: Nov-re 7.10 (7.—) Decemberre 7.— (6.87). — *Szaionna* short clear 6.95 (6.70). — *Sertésusz*: Novemberre 10.50 (10.35). Decem-berre —. (—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Vágyakozva.

Panaszra ajkam nem nyílik,
A mért csak néha látlak.
S ki nem kelek, hogy vágyaim
Valóra mikor válnak?

Ó mert a vágy is boldogít,
Nemcsak valósulása,
És a tudásnál igaztobb
A sejtélem varázsa.

Bármerre vagy, veled vagyok,
A lekemmel kísérlek: —
Szép vagy te nekem vágnak is,
Ha el soh'sem is érlek.

Csörgő Hugó.

† **A Palais de l'Optique.** A párisi világkiállítás valamennyi látogatójának bámulatát vívta ki az optika palotája. Érdekes keveréke ez a palota a valóban tanulságos, tudományos mutatóanyagoknak és a számító üzleti szellem megnyilatkozásainak. Aki a belépő díjat megfizette, azt a termeknek szinte végtelennek látszó sorozatán vezeték át és mindenütt bemutatnak, megmagyaráznak egy-két optikai tüneményt, vagy kísérletet. Egyik teremben egy pálcza villámgyors forgása által szemeknél előtt keletkezett *látszólagos* korongra képeket vettenek, táncosnőket mutatnak be, kik foszforszkáló leptük miatt a sötétben úgy tűnnek fel, mintha sötétbarna bőrük lenne, a terem kivilágítása után pedig kiténik, hogy fehér trikóban vannak. Másutt érdekes kísérleteket mutatnak Röntgen-sugarakkal, drótnéküli sürgöny-készülékkel, távolabbi hallható telefontal. Élénk képzőtehetségű tükrös meszezők. Ennek hossza hatvan méter lecsőjének átmérője 1/4 méter, súlya huszezer kilogramm. A holdat hetven kilométer távolságra hozza szemünkhez. Az óriási csillagvizsgáló tükrök átmérője két méter vastagsága huszonkét centiméter, súlya háromezerhatszáz kilogramm. Mikor készítették kihűléshez három hónap kellett.

Vannak persze ebben az optika palotájában kisebb tudományos értékű mutatóanyagok is, mint tor-

zító-tükrök, tükrölabyrinthok is. Sok elárúsító helyen igen olcsón kaphatni optikai műszereket. Eleven barlangi állatkákat is árusítanak, valamint üveggolyókat is, amelyekben világító tengeri mikróbák vannak. Vízsepp-vetítések után bemutatják, hogy a párisiak rendes ivóvizénél mennyivel bacillusmentesebb bizonyos *megnevezett* óg által szállított mesterséges ásványviz. Legtevésebb tudományos mutatóanyag az, amit *clou* gyanánt utoljára tartogatnak: egy amerikai missnek szín-aranyból készült, egymillió frank értékű szobra. Említést érdemelnek a pavillon udvarában levő különböző színű üvegből épült növényházak, melyek a különböző színű fénysugaraknak a növények fejlődésére gyakorolt hatását mutatják be. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a zöld fény kedvez a növények fejlődésének, míg a kék meggátolja azt. A helyiségek világítására és az optikai kísérletek bemutatására tízezer villamos lámpa és naponként 3000 ampère erősségű villamos áram szolgál.

† **A hullámverés felhasználása.** A nyár folyamán az Elba torkolatánál kísérleteket végeztek oly célból, hogy a hullámverés erőt elektromos világítás céljára, a partokon elhelyezett világítótoronyok világítására használhatóvá tegyék. Sok kísérlet után a kérdést szerencsén megoldották, az első világítótoronyt már fel is állították és pedig a holsteini parton levő *Bismarck* község előtt, az ottani veszélyes homokbuckák mellett. A bojtát úgy szerkesztették, hogy csekély hullámverés is elegendő a szükséges elektromosság kiterjesztésére. A bojtá amelynek belsejében elhelyezett óramű a felporogkint változó fényfelhasználást és elsőtűlést pontosan szabályozza oly jól sikerült, hogy előreláthatólag nem sokára számos ilyen bojtát fognak felállítani.

† **Angol színpadi királynők.** *Langtry* kisasszonyról, a londoni *Coronet*-színház tagjáról, egész Anglia elismeri, hogy egyike azoknak a színésznőknek, akik nemcsak pazarul, de izlésesen is öltözködnek. A *Coronet*-színház mostani udonságában, a *The Degenarates*-ben ismét jelt adta valóban finom izlésének, aminek természete következménye, hogy valamennyi többi londoni színésznőt esküdt ellenségévé tette. A darab első felvonásában világos rózsaszínű, *malmaison*-atlasz-ruhát visel. Az alj lilomokkal ékített brokárból készült, a derék is ugyanígy van mintázva és gyöngysorokkal díszítve. A derék balfelén lilomágcsák vannak fantasztikusan elrendezve, a vállszalagokon gyöngyök ragyognak. A második felvonásban krém-broché a ruhája, csipkével borítva. A derék díszítésül ritka, antik perzsa türkízek szolgálják. Harmadik ruhája velencei csipke borította rózsaszínű crêpe de ex Chine. *Langtry* kisasszony mesés értékű ékszerain kívül a darabban ritkabeesü gyémántokkal kirakott aranyláncot is hord, amely nyakáról majdnem a földig ér. Mikor ezt a láncot először vette fel, a bámulás moraja ment végig a nézőtérben. A *Royalty-Theater* hősnője, *Campbell* kisasszonynak is pazar ruhái vannak. Egy legutóbb színe ke-

rült darabban közfelfűnést keltett haloványsárga selyemruhája, amelynek bársony- és aranycipkedisítése rendkívül bájít kölcsönözött, s ugyancsak megbámulták selyem-musselinből készült, festett rózsákkal ékesített pongyoláját, Worth remekét is.

† **A legrégibb névjegy.** A velencei városi levéltárban van a legrégibb névjegy, amelyről eddig tudomása van a világnak; több, mint háromszáz esztendővel ezelőtt ajándékozta azt egy velencei nemes mint rendkívüli, sajtóságot udonságot *Giacomo Contarini* páduai egyetemi professzornak. A névjegyre, melyen nagy nemesi címer is díszlik, *Johannes Westerhof*, westali joghallgató neve van írva, alatta ezzel a mottóval: *A remény élet.* Az 1660-ból származó kis pergamentlaposca mellé érdekes kommentár is van fűzve, amelyben a tudós páduai professzor maró gunynyal említi, hogy furcsa divatot eszeltek ki a német diákok, akik, ha barátjaikat nem találják otthon, pergamentnévjegyeket hagytak ismerőseik lakásán.

† **Kávéházi jelenet.** *Berlin* egyik legdiszesebb kávéházának kártyatermében, amelyet leginkább színesnek és külföldiek látogatnak, épületes intermezzo szakította tegnapi délután félbe a nyugodtan kártyázgató közönség mulatságát. Erősen tarokkozta minden asztalnál, de a játék különösen egy társaságban folyt hevesen: két berlini színész tarokkozott ott egy pelyhedző állu fiatal urival emberrel, akiről mindössze annyit tudtak a törzsvendégek, hogy bécsi, annyit pedig láttak, hogy a papája elég sok zsebpénzzel látta el, mert nap-nap után magas alapon játszott és folyton-folyvást vesztett. Tegnapi is üldözte őt a balszerencséje és egy háta mögött ülő kibie mosolyogva jegyezte meg a játszámra, hogy ez már ismét befagyott. A bécsi fiatal erre a megjegyzésre felugrik mindenki kellemetlenül kezdte magát érezni egy esetleges kínos jelenet miatt s nagy lett a csodálkozásuk, mikor kedves bonhomióval mondotta az okvetlenkedő kibienek:

— Hát fogadjunk, hogy megnyerem ezt a játszám!

— Ezekkel a kártyákkal? No, az lehetetlen.

— Áll a fogadás száz márkába?

— Áll.

A kártyázó-terem egész közönsége figyelmes lett most már a hangos párbeszédre és kíváncsian várta mindenki a fogadás eldöntését, egyszerre csak egy mély, erőlyes hang szől közbe:

— Ebbe a fogadásba nekem is van beleszólásom. Ugy hiszem: az én pénzemmel én is rendelkezem.

A még előbb nagy hangon beszélő fiatal ember fülig pirul, egyszerre szűk lett neki a szoba, szerette volna valami egéruton otthagyni a társaságot, de a közbeszóla őreg ur pokoli nyugalommal folytatta.

— No, ez nem járja. Uri ember előbb kifizeti a kártyaadósságát. Fizesd csak te is ki.

REGENY.

QUO VADIS?

(65) — REGENY —

Irtá: SIENKIEWICZ HENRIK

Nero a sokszor hangoztatott barátsággal valóssággal megkötötte kezeit és most először valami okos ürügyet kell találnia. És sok idő fog még elmúlni, míg ilyenre akad. Különbben is most soron vannak a keresztények, azokkal elszórazhatik egy ideig.

Majd észbe jutott Petroniusnak, hogy öcsését még közvetlenebb veszély fenyegeti, mint őt és elhatározta, hogy először megmenti Viniáciust.

Viniácius „insulá”-ja a lángok martaléka lett és a fiatal tribun Petronius vendégszeretét élvezte.

— Látad ma Lygiát? — kérde, alig hogy hazaért, Viniáciustól.

— Igen, éppen most voltam nála.

— Rögtön térj hozzá vissza és meneküljtek azonnal, mennél messzebbre: Afrikába vagy túl az Alpeseken.

És rövid szavakkal elbeszélte, hogy mi van készülődésben és mily veszélyben forognak a keresztények.

Viniácius nem vesztegette idejét. Nem kérdezősködött és miután összerángolt homlokai végig-hallgatta Petroniust, az ajtóhoz rohant.

— Megyek! — mondotta.

Petronius még utána kiáltott, hogy egy rabszolgával adjon majd hírt magáról, de az ifjú már nem hallotta.

Petronius gondolatokba merült. Egy idő múlva Eunice belépésére fölrezzent. Mikor megpillantotta a leányt, aki átlátszó, ibolyaszínű ruhá-

jában úgy nézett ki, mint egy istennő, elsimultak homlokáról a ráncok.

— Mi jött hozasz, Charitina? — kérde Petronius gyönyörködve, mindkét kezét feléje nyujtva — Pathos berkeire mondod, e „coa vestis”-ben oly hódító vagy, mint Aphrodite egy darabka éggel felruházva!

— Oh, uram! — mondá Eunice szomoruan.

— Jer, ölelj meg és nyujts esókra édes ajkaidat. Mondd, szeretsz-e engem?

— Zeust sem jobban — mondá Eunice. Ajakát Petronius ajakára nyomta és reszkett a gyönyörtől.

— És ha el kellene válnunk? — kérde hirtelen Petronius.

Eunice ijedten feltekintett.

— Uram, lehetséges ez?

— Nem, most ne félj! De lehetséges, hogy nemsokára hosszú utra kelek.

— Ugy vigyél magaddal — könyörgött a leánya.

Petronius nem felelt.

— Virágozik még az asphodelus künn a kertben? — kérde kitérőleg.

— Oh, uram! A ciprusok és a pázsit el vannak perzselve, a myrtusok meghaltak, az egész kert olyan, mint egy temető.

— Egész Róma az lesz nemsokára — mondá Petronius gondolatokba merülve. Majd hirtelen felkiáltott:

— Jer az ebédhez, aranyhaju tündérem, Vénus övére mondom, soha sem voltál ily szép, mint ma!

Még ott ültek a rózsákkal díszített, aranytálakkal megrakott asztal mellett, mikor az atrium őrzője hirtelen belépett.

— Uram — hebegve reszkető hangon — egy centurió áll künn egy csapat praetorianussal és a császár parancsára beszélni óhajtat veled.

Nero ha barátjaihoz üzenetet küldött, rendszeren nem a praetorianusokat használta föl követ-ségnek, és így azok megjelenése nem jót jelentett.

Petronius cseppet sem volt izgatott és nyugodt hangon mondotta:

— Legelőbb étkezni hagytak volna békeségben!

Aztán az atriensis felé fordult.

— Bocsásd be őt!

Nehéz léptek zaja hallatszott kívülről és egy pillanat múlva feltáruat az ajtó. Aper, a centurió, lépett be teljes fegyverzetben, sisakkal a fején.

— Nemes uram, — mondá, — a császár le-velét hoztam néked.

Petronius unott tekintettel nyult a téblácska után és miután egy futólagos tekintetet vetett arra, odanyujtotta azt barátjának, Euniceének.

— A császár este a Troica egyik énekét akarja előadni, erre hív meg engem.

Mikor a centurió eltávozott, Petronius így szólt magában:

— A lángszakállu imé már velem kezdi kis játékait. Meg akart engem ijeszteni, azért küldött egy centuriót, hogy aztán azt kikérdezze, milyen arca fogadtam őt. De nem sok örömmel lesz bennem, gonosz, kegyetlen kobold uram! Jól tudom, hogy nem kerülhetem el bosszudat, de ha azt reméled, hogy remegve fogok előttem könyörögni, akkor nagyon csalódo.

Azután meglátta szokott sétautját és este a Palatinusra vitette magát. Szép, hódító és büszke volt, akár egy földön járó isten. Az augusztianusok csodálkozva azon, hogy ő is kapott meghívást, meghökkenve tértek ki előle, mikor közöttük megjelent, de ő oly biztos léptekkel és büszkén haladt el sorak között, hogy a meglepetéstől szóhoz nem juthattak.

A császár úgy tett, mintha nem venné őt észre és köszönését sem viszonozta, mintha valami roppant érdekes beszélgetésbe lett volna merülve.

(Folytatás következik.)

A fiatal ember rendkívüli zavarban ki is fizette játszma-társait, aztán az öreg ur karon fogta és isteni flegmával távozta. Lett persze osodálkozás, sugdolózás, míg végre egyik pincér felvilágosította a kíváncsi törzspublikumot, hogy a fiatal ember egy dugszagad, de végtelenül fősvény híreből álló bécsi gyárosnak, az öreg urnak a fia. Valami negyven ezer koronával könnyítette meg a fiu a papa pénztárát s aztán otthagya Bécsot, felkeresett minden helyet, ahol csak mulatni lehet. A gyáros már három hét óta kereste könnyelmű fiát a kontinens nagy városainak valamennyi mulatóhelyén, végre tegnap megcsipte őt a tarokk-asztal mellett.

Mumia-árverés. Londonnak egyik nyilvános árverező csarnokában sajtóságos árverés volt a minap: az eladandó tárgy: egy egyiptomi női mumia volt, amely az árverező állítása szerint *II. Ramszesz* leánya volt. A csarnokot annyira megtöltötte a közönség, hogy rendőrök beavatkozására volt szükség. Pokoli lármával várták, mikor kerül már sor a mumiaára, amelynek értékét annál inkább nagyra becsülték, mert a tulajdonos Röntgen-fotográfiákkal igazolta, hogy az egyiptomi királykisasszony teteme még teljes épségben van meg. A közönség a többi árverést majd hogy meg nem akadályozta, erőszakkal azt követelve, hogy vegyék már elő a mumiát. Valóságos lázban tárgyalt mindenki annak műbességéig előre látható volt, hogy nagyon magas áron fog elkeln. Lett aztán szitkozódás, mikor megtudták, hogy a mumia közönséges hamisítvány. A tulajdonos csak nagynehezen tudott a közönség dübe elől égerutat találni. *II. Ramszesz* állítólagos leányát pedig darabokra zúzták.

Napirend.

Naptár. Kedd, november 13. — Római katolikus: K. Szaniszló. — Protestáns: Jónás. — Görög-orosz: (október 31.) Epimák. — Zsidó: Marchesán 21. — Nap két óra 47 percek. — Nyugszik 4 óra 9 percek. — A hold két: este 10 óra 51 percek. — Nyugszik délután.
A földművelésügyi miniszter fogad délután 5 órakor.
Közös hadsergebeli föllelőnézési szemle reggel 9 órakor a Mária Terézia-laktanyában a 83., 84., 85. és 86-ik gyalogezrednél.
A közési választások második napja.
Az Országos Ipargyűléslet összes szakosztályainak ülése délután 5 órakor.
Nemesi Múzeum. Régiségtár. Nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig. — Többi tárai 1 korona belépődíjjal tekintethők meg.
Walter Crane kiállítás és Iparművészeti múzeum d. e. 9 órától 1 óráig és d. u. 4 órától 8 óráig.
Magyar kereskedelmi múzeum és háziipar kiállítás az iparcsarnokban délelőtt 9 órától 2 óráig.
Teljesítményi Iparmúzeum nyitva délelőtt 9 órától 12-ig d. u. 3-tól 5-ig.
Mezőgazdasági múzeum nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig.
Földtani múzeum nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig.
Belépő díj 1 korona.
Szabadalmi irodátár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig.
A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 10-1 óráig.
Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 8 óráig.
Muzeumi könyvtár nyitva d. e. 9-1-ig.
Akadémiai könyvtár nyitva délután 2-7-ig.
Magyar Kereskedelmi Múzeum igazgatóság: VII. kerület Kerespesi-ut. 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerespesi-ut. 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9-12 óráig és délután 3-5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Kéleti mintatár és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetés árusítások is eszközöl) a városi iparcsarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órától 4 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávéházban minden este nagy katonazene.
Hannus kávéház Király-utca sarkán, ostéinkint a magy. kir. honvéd zenekar hangversenye.
Union-szálloda, díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerékpár-terem.
Putzer György éttermében Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.
Somossy Orfeum válogatott műsor.
Ferencozi kávéház. Csókai nemzeti zenekarának hangversenye.
Tátra kávéház Király-utca Tordjónői zenekarának hangversenye.
Házam kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye.
Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.
Monopol kávéház Váci-körút 37. minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.
Folles Caprice kiváló új műsor.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar-és kereskedelem.

A Budapesti VII. ker. polgári kölcsönös segélyegyletét, mint szervezetet, Erzsébet-körút 24. szám alatt e hó 11-én, vasárnap tartotta *Általgyűlést* összehívást. Utánfizetés a folyó üzleti év második felében sem vált szükségessé. A megszavazott hitelállomány 600.000 koronát meghaladja.

Vásárosarnok. (Vámos és Bruszt hatósági közvetítők üzleti jelentése.) Mai forgalmunk csendes mederben mozgott. A hus-és vágott baromfiúlet az enyhe időjárás folytán nélkülöz minden élénkséget és az árak nyomottak. Boru hosszan levonás nélkül 80-84 fillért jegyez. Vidéki marhahús változatlan árak mellett lassan fogy. Az enyhe időjárás különösen a sertések keletére volt rossz hatással s a nagy készletekre csak elvétve akad vevő. Birkát élénken kínálják, kilója 48-60 fillér egészben minőség szerint. A vadilék közül szarvasbőhenek 64-70 filleres áron keresettek, őz 1.10-1.20 korona, dánvad 60-70 fillér. Fogoly 2.40-2.60 korona. Fácán kilója 6.—6.40 korona. Fácánkakasok élénk érdeklődés tárgyai. Szarvas, tiszta szőrű nyulak darabjéért 2.50-3.00 koronát értünk el.
Prima tojás eredeti, ládája 78-80 korona, kellemes hangulat mellett prima tojás gyorsan helyezhető el.
Vajnak kitűnő a fogyasztása, prima teavaj kilója 2-2.40 korona, friss, természetes íozóvaj 1.60-1.80 korona. Turó 20-24 fillér kilója.
A vágott baromfiúlet élettelen; nagyban 92-96 filleres árak vannak érvényben a prima lud kilójáért. Vágott pulyka 100-106 fillér, könnyű nőtényű példányok 1.10-1.20 koronával kilóként gyorsan helyezhetők el.
Előbaromfióban nagyok a hozatalok. Párónként a következő árak vannak érvényben: Rántani való csirke 1-1.20 korona, sütni való I-rendű 1.80-2.20 korona, II-rendű 1.40-1.80 korona. Tyuk 1.90-2.30 koronával minőség szerint. — Sovány lud 4-5.50 korona, sovány kacs 2-2.60 korona párja. A gyümölcspecsacok a nagy árubőség folytán nyomottak az árak. Diónak kitűnő a keleteje. Papírhéjú dió 60-64-korona. Kevésbé szép 54-56 korona. közönséges merkantiláru 44-48 korona méteráránként.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székely-lővárosi sertés-konzumvásár árgyűjteménye 1900. évi november 12. Kiszélt 674 darab. Érkezett 2246 darab. Összesen 2920 darab. Eladott 1600 darab. Maradt 1220 darab. — Napi árak: 120-180 kilogramm sulyban 64-70 koronáig, 220-280 kilogramm sulyban 80-90 koronáig, 300-380 kgr. sulyban 84-98 K.-ig, Öreg nehéz párónként — kilós 88-98 koronáig, Malac 60-100 kgrig 80-90 korona. A vásár hangulata lauyha.
Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásárpénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 1004 darab juh, — kecske. Jegyzett árak: Eisőrendű nyírott ürű 36 k.-tól 40 f.-ig, kivételesen — f. 1 kg.-ként, (vagy 34 k.-tól 36 k.-ig párónként), középminőségű ürű (nyírott) — f.-től — f.-ig, kivételesen 32 l. kg.-ként, vagy 36 k.-tól — k.-ig párónként, anyajuhok — f.-től 32 l.-ig, kivételesen 24-1-től 25- f.-ig, vagy — k.-tól — k.-ig, középminőségű gyapjas — f.-től — f.-ig, kivételesen — f. kg.-ként, vagy — k.-tól — k.-ig párónként, kosok legjobb minőségű — fillér, párónként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok — fillér, párónként — korona, szebajuhok párónként — korona, romániai juhok párónként — korona, kiverési juhok párónként 20. — 24. — korona, kecskék — korona párónként. A felhajtás a heti szükségletet ismét meghaladta; eladás csakis nyomott árak mellett volt lehetséges. Az árak kilogrammonként 2 fillérrel csökkentek.

Bécsi vágomarhavásár. November 10. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A st.-marxi központi vásárosarnokban ma megtartott vágomarhavásárra felhajtott: 2710 darab magyar fajtaju, 459 darab galiciái fajtaju, 65 darab bukovinai fajtaju, 1045 darab német fajtaju, összesen 4270 darab szarvasmarha. Nagyon gyenge, majdnem 1200 darabbal kisebb felhajtás következében az üzlet nagyon élénk és mindjárt vásár elején 2-4 koronával drágultak az árak.
Jegyzettek: 100 kilogrammonként 60 sulyban: magyar hizóőkör I. minőségű 76-82 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 64-75 fillér, III. minőségű 56-63 fillér, galiciái hizóőkör I. minőségű 76-80-84 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 66-75 fillér, III. minőségű 58-65 fillér, német hizóőkör I. minőségű 80-87 fillér, kivételesen 88 fillér, II. minőségű 70-79 fillér, III. minőségű 62-69 fillér, Logelő ökrök 50-60 fillér bika és tehén 100 kilogrammonként 44-46 korona, Kivételesen — korona.

A budapesti gabonatorzsde.

Budapest, november 12.

A készáruüzletben ma élénk forgalom fejlődött. A malmok kedvező vételkedve és bőséges kínálat mellett elikt 30.000 mm. buza tartott árakon. Finomabb minőségű búzáért helylyel-közéssel 2 1/2 fillérrel magasabb árakat is fizettek.
Rozsból szintén elikt néhány vaggon 6.70-6.85 korona árban, budapesti paritására. Kiviteli célokra ma nem adatott el roz.
Arpa. Körülbelül 6000 mm. takarmányárpa adatott el helyben 5.55-5.70 korona árban. Jobb minőségű árpa élénk keresletnek örvendett.
Tengeriben ma nem volt üzlet.
Eladatott:
Buza. Tiszavideki: 1000 mm. 79 k. 7 K. 77 1/2 l., 100 mm. 79 7 k. 7 K. 70 l., 100 mm. 79 5 k. 7 K. 65 l., 150 mm. 79 k. 7 K. 70 l., 100 mm. 79 k. 7 K. 65 l., 600 mm. 78 5 k. 7 K. 62 1/2 l., 100 mm. 78 5 k. 7 K. 60 l., 400 mm. 78 5 k. 7 K. 65 l., 150 mm. 78 k. 7 K. 60 f., 300 mm. 78 k. 7 K. 57 1/2 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 85 f., 150 mm. 78 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 45 f., 150 mm. 77 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 45 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 60 f., 200 mm. 78 k. 7 K. 60 f.,

100 mm. 77 5 k. 7 K. 65 f., 500 mm. 77 8 k. 7 K. 54 f., 100 mm. 77 5 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 77 5 k. 7 K. 42 1/2 f., 100 mm. 77 4 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 76 5 k. 7 K. 37 1/2 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 77 2 k. 7 K. 40 f.
Pestvidéki: 300 mm. 80 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 78 5 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 30 f., 500 mm. 78 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 40 f., 400 mm. 77 5 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 77 5 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 76 5 k. 7 K. 45 f., 300 mm. 77 5 k. 7 K. 35 l., 100 mm. 77 k. 7 K. 80 f., 500 mm. 76 7 k. 7 K. 80 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 35 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 35 l., 800 mm. 75 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 32 1/2 f., 100 mm. 75 k. 6 K. 95 f., 100 mm. 74 5 k. 7 K. 22 1/2 f.
Erdélyi: 200 mm. 75 k. 7 K. 32 1/2 f.
Fehérmegyei: 2000 mm. 75 k. 7 K. 35 f., 2200 mm. 74 4 k. 7 K. 26 1/2 f., 2600 mm. 74 4 k. 7 K. 27 1/2 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 40 f.
Szentistváni: 2200 mm. 75 k. 7 K. 32 1/2 f., 3200 mm. 74 2 k. 7 K. 27 1/2 f.
Bánsági: 2400 mm. 77 k. 7 K. 30 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 25 f.
Bihari: 450 mm. 79 k. 7 K. 55 f.
Mind három hónapra.
Arpa: 300 mm. 5 K. 80 f., 700 mm. 5 K. 70 f.
Rozs: 100 mm. 6 K. 82 f., 200 mm. 6 K. 40 f., 950 mm. 7 K. — f., 500 mm. 7 K. — f.
Zab: 100 mm. 5 K. 40 f., 250 mm. 5 K. 67 1/2 f.
Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktőzsde szokási szerint, készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Buza	Kilós	Kilogramm		Kilós	Kilogramm	
		K.-től	K.-ig		K.-től	K.-ig
Tiszavideki	6	75	1.05	75	1.05	7.76
"	7	75	1.20	75	1.20	7.80
"	8	75	1.35	75	1.35	7.80
"	9	75	1.50	75	1.50	7.80
"	10	75	1.65	75	1.65	7.80
Fehérmegyei	11	75	1.80	75	1.80	7.80
"	12	75	1.95	75	1.95	7.80
"	13	75	2.10	75	2.10	7.80
"	14	75	2.25	75	2.25	7.80
"	15	75	2.40	75	2.40	7.80
Pestvidéki	16	75	2.55	75	2.55	7.80
"	17	75	2.70	75	2.70	7.80
"	18	75	2.85	75	2.85	7.80
"	19	75	3.00	75	3.00	7.80
"	20	75	3.15	75	3.15	7.80
"	21	75	3.30	75	3.30	7.80
"	22	75	3.45	75	3.45	7.80
"	23	75	3.60	75	3.60	7.80
"	24	75	3.75	75	3.75	7.80
"	25	75	3.90	75	3.90	7.80
"	26	75	4.05	75	4.05	7.80
"	27	75	4.20	75	4.20	7.80
"	28	75	4.35	75	4.35	7.80
"	29	75	4.50	75	4.50	7.80
"	30	75	4.65	75	4.65	7.80
"	31	75	4.80	75	4.80	7.80
"	32	75	4.95	75	4.95	7.80
"	33	75	5.10	75	5.10	7.80
"	34	75	5.25	75	5.25	7.80
"	35	75	5.40	75	5.40	7.80
"	36	75	5.55	75	5.55	7.80
"	37	75	5.70	75	5.70	7.80
"	38	75	5.85	75	5.85	7.80
"	39	75	6.00	75	6.00	7.80
"	40	75	6.15	75	6.15	7.80
"	41	75	6.30	75	6.30	7.80
"	42	75	6.45	75	6.45	7.80
"	43	75	6.60	75	6.60	7.80
"	44	75	6.75	75	6.75	7.80
"	45	75	6.90	75	6.90	7.80
"	46	75	7.05	75	7.05	7.80
"	47	75	7.20	75	7.20	7.80
"	48	75	7.35	75	7.35	7.80
"	49	75	7.50	75	7.50	7.80
"	50	75	7.65	75	7.65	7.80
"	51	75	7.80	75	7.80	7.80
"	52	75	7.95	75	7.95	7.80
"	53	75	8.10	75	8.10	7.80
"	54	75	8.25	75	8.25	7.80
"	55	75	8.40	75	8.40	7.80
"	56	75	8.55	75	8.55	7.80
"	57	75	8.70	75	8.70	7.80
"	58	75	8.85	75	8.85	7.80
"	59	75	9.00	75	9.00	7.80
"	60	75	9.15	75	9.15	7.80
"	61	75	9.30	75	9.30	7.80
"	62	75	9.45	75	9.45	7.80
"	63	75	9.60	75	9.60	7.80
"	64	75	9.75	75	9.75	7.80
"	65	75	9.90	75	9.90	7.80
"	66	75	10.05	75	10.05	7.80
"	67	75	10.20	75	10.20	7.80
"	68	75	10.35	75	10.35	7.80
"	69	75	10.50	75	10.50	7.80
"	70	75	10.65	75	10.65	7.80
"	71	75	10.80	75	10.80	7.80
"	72	75	10.95	75	10.95	7.80
"	73	75	11.10	75	11.10	7.80
"	74	75	11.25	75	11.25	7.80
"	75	75	11.40	75	11.40	7.80
"	76	75	11.55	75	11.55	7.80
"	77	75	11.70	75	11.70	7.80
"	78	75	11.85	75	11.85	7.80
"	79	75	12.00	75	12.00	7.80
"	80	75	12.15	75	12.15	7.80
"	81	75	12.30	75	12.30	7.80
"	82	75	12.45	75	12.45	7.80
"	83	75	12.60	75	12.60	7.80
"	84	75	12.75	75	12.75	7.80
"	85	75	12.90	75	12.90	7.80
"	86	75	13.05	75	13.05	7.80
"	87	75	13.20	75	13.20	7.80
"	88	75	13.35	75	13.35	7.80
"	89	75	13.50	75	13.50	7.80
"	90	75	13.65	75	13.65	7.80
"	91	75	13.80	75	13.80	7.80
"	92	75	13.95	75	13.95	7.80
"</						

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Kedd, 1900. november hó 13-án.

Pollinó Bianchi Bianca mint vendég.

Lammermoori Lucia.

Opera 3 felvonásban. Zenéjét szerzte Donizetti.

Szövegét írta Camerano Salvatore. Ford. Egressy B.

Személyek:

Ashton Henrik	Takáts	Edeebend	Ney D.
Lucia	Bianchi	Alisa	Berts
Rawenswood	Alberti	Normán	Dalnoki
Buklaw	Kerlész		

Utána:

Rococo.

Ballet 1 felvonásban.

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. november hó 13-án.

A kis szórakozott.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta Barrière és Gondinet.

Személyek:

Champanet	Vizvári	Ruy-Gomar	Gyenes
Grimoine	Ujházi	Joseph	Faludi
Carpiquel	Zilahy	Champanet	Lánczy

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. november hó 13-án.

A Gyurkovics lányok.

Életrajz 4 szakaszban. Irta: Herczeg Ferenc.

Személyek:

Gyurkovicsné	Szilassy	Liza	Szende
Katinka	Rózsa	Klári	Harasztí
Sári	Dóry	Radványi	Molnár
Ella	Gombaszögi	Gida	Vidor
Mici	Aranyossy	Horkay	Ráthonyi
Terka	Gálambos	Sándorffy	Füredi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetőek Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrásy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. november hó 13-án.

A kis mama.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta H. Meilhac és L. Halévy.

Személyek:

Bruk Valentin	Tapolezai	Rochebardié	Szerémy
Henriette	Nógrády	Daoulas báró	Gál
Brigitta	Csillag	Daoulas báróné	Harasztí
Saint-Potant	Bihari	Berngette	Lenkei
Potetné	Berzetei	Dubois	Mátraúti

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. november hó 13-án.

San-Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Írták Edward Morton.

Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Rózsa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	Mi-Kui	Tallian
Hobbie, fia	Raskó	Szin	Nyiri C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Sci-Kiang	Mátrai
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Kínai császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

Kezdeté 7 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Kedd, 1900. november hó 13-án.

Khina.

Irta Weisz Róbert.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Ferenci kávéház

(Ujvilág és Rostély-u. sarkán.)

Budapest legkellesebb szórakozó helye a fővárosba érkező idegenek találkozója. Csóka közkedvelt zenekarának hangversenye. Hűdög buffet. — Méréskelet árak. Egész éjjel nyitva. — Figyelmes kiszolgálás. Gross Ödön, kávé.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha az Erdélyi Mintavendéglőben, VI., Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

PUTZER pince-éttermeiben Deák-tér. Ma és minden este SCHREYER, a perzsa sah által kintütellet hegedűművész hangversenye. — Számos látogatásért esedezik. Putzer György vendéglős.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca). Albrecht Ferenc, igazgató. Péntárnyitás 7-ker. Az előadás kezdete 8-ker. Még csak 3 napig!

Paquette Gabriella k. a. MARIO G. UR

4 óriás párdúcával Cronin Moris ur A. és S. Linne villamos club jongleur. Németország legjobb jelleműtőitálát.

LITKE CARLSEN gentleman caricatura.

nygymint az összes specialitások. Ma először: Die Chansonette. Böhözt 1 felvonásban. Péntek, e hó 16-án, egész új fenomenális műsor.

Jegyek elővételben a Somossy Mulatóban, tőzsdé Andrásy-ut 38. és 26. és Weiss A. nagytőzsdéjében, Károly-körút 26. szám.

Az új angol férfiruha bérlet

a legjobb és legelőcszerűbb ruházatközi rendszer az elegáns férfivilág számára. Kimerítő prospektust kívánatra küld

Deutsch F. Károly BUDAPEST, Andrásy-ut 1.

Jót, olcsó

árban adunk el: Egy télikabát 14 forinttól. Egy Saccóöltöny 18 forinttól. Egy gazdász szőrmekabát 18 firtól. Egy városi utazóbunda 21 forinttól. Egy havelok 8 firtól kezdve tiszta gyapjúszövetből Kohn Heilmann és fiai az „Angol szabóhoz” címzett legnagyobb férfi- és gyermekruha áruházában, Budapest, Károly-körút 12., földszint és I. em.

FOLIES CAPRICE.

„Die Hochstaplerin“ A Knopfloch család. Ügyvédek alkonya. Cigányzene a nagyszerű télkertben.

„A párisi világkiállításon a „grand-prix“-vel kintütelve.”

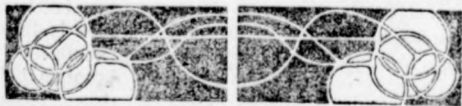
GOLIÁT MALÁTA SÖR

Kiváló üdítő ital és gyógycélokra szolgál. Ajanlják: Dr. Korányi és Dr. Kéty egyetemi tanár urak. Idegbajokban, vészgyógyesgnél, emésztési zavaroknál, gyengésgöknél stb. kitünő sikerrel használattik. Arak vidékre kőbányái vasut állomására szállítva 1 láda 30 nagy palack ... 17 K. 50 f. 1 ... 30 kis palack ... 13 K. a fogyasztási adót is beleértve. A láda és üres palackok 4 hónapig belüli bérmentes visszaszolgáltatás. Budapestben kapható minden fűszer- és csemegekereskedés és poharanként a „Quisiana Automata Buffet”-be is. Dupla maláta sör és világos márciusi sör lédanként 1 koronával olcsóbb. Ezen sörök eredeti minőségben hónapokig elállanak. MEGRENDELÉSI HELY: Királysórfőző Budapest-Kőbánya.

Angol színművek Ibsen

Nincs nemzet, amely azzal dicsekedhetnék, hogy a két angol óriásnak: Shakespeare-nak és Byronnak hatalmas alkotásait olyan kitünő fordításban bírja, mint a magyar. De méltóan vannak átülteve irodalmunkba a kisebb nagyságok is. A norvég Ibsen megrázó erejű dramái és Du Maurier szenzációs műve olvasmányának is megragadók.

Megjelentek és kaphatók: LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fial) cs. és k. udv. Budapest, Andrásy-út 21. könyvkereskedés könyvkiadóváltalában.

BYRON. Manfred. Fordította Ábrányi Emil. (M. K. 23.) kor. — 30
 BYRON. Kain. Misztérium. — Fordította Mikes Lajos. (M. K. 128. sz.) kor. — 30
 DU MAURIER-POITIER. Trilby. — Színmű négy felvonásban. Fordította Fái Béla. (M. K. 9. sz.) kor. — 30
 IBSEN. A négyüldö. Színmű öt felvonásban. — Fordította Vikár Béla. (M. K. 41. sz.) kor. — 30
 IBSEN. A társadalom támaszai. Színmű négy felvonásban. — Ford. Lázár Béla. (M. K. 123. sz.) kor. — 30
 SHAKESPEARE. Szentiványi álom. — Fordította Arany János. Isk. kiadás. (M. K. 20—21. sz.) kor. — 60
 SHAKESPEARE. János király. — Fordította Arany János. (M. K. 106—108. sz.) Iskola kiadás. — 50
 SHAKESPEARE. Hamlet. — Fordította Arany János. Isk. kiadás. (M. K. 109—112. sz.) kor. 1.20

Sternberg Árnim és Testv. cs. és kir. udvari hangszergyár. Központi főraktárában: Kerepesi-ut 36. Cimbalmok

szép, erőteljes és csengő hanggal kaphatók 35 firtól felj. 500 firtig. Külön zongora-termek: hol a leghíresebb zongorák jutányosan beszerezhetőek: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Károly-körút sark) Zenepalota. Árjegyek egészen díjmentes.

Kereskedők! Iparosok!

Vegyészeti titkok című, most megjelent vegyészeti közkönyvet. Ezen könyv segítségével bármely par vagy üzlet jövedelme természetesen növelhető. Tanításai nyomán tekinthetők öszeg lakóitól még minden háztartásban. Mészerezése bármely irodalmi műsor egyének a legelőcsőbbben ajánlható. A könyv 2 korona 50 fillér kedvezményes áron megrendelhető. a „Budapesti Napló” kiadóváltalában.

Veszek zálogházi céduát

regi arany ezüst árút brilliánt és gyémánt árát a legmagasabb árak mellett FRIED A. órás és ékszerész Kerepesi-ut 2. szám.

NYILATKOZAT.

Minden darab saját műhelyemben készül! Nem gyári munka! 33 év óta fennálló üzletem kezkeskedik árúim kifogástalan minőségéről. Csak 14 frt saccoöltöny és 18 frt Csak 14 frt télikabát és 18 frt legjobb kivitelben és legnagyobb választékban kapható GROSSMANN S. férfiruha-szabónál. Budapest, Bécsi- és Deák Ferenc-u. sarkán.

GAEDICKE

Gyűjtődémben nyerték

à 60,000 koronás főnyereményt háromszor
à 100,000 koronás főnyereményt kétszer
à 400,000 koronás főnyereményt kétszer
à 600,000 koronás jutalomdíjat egyszer stb. stb.

Budapest, Kossuth Lajos-utca 17

Ajánlok az I. osztály húzásához (november 15. és 16-án)
eredeti sorjegyeket 1/1 a 12 kor. 1/2 a 6 kor. 1/4 a 3 kor. 1/8 a 1.50.

Vidéki megrendelések az összeg előleges beküldése
vagy utánvétel mellett.

Sürgöny-cím: GAEDICKE, BUDAPEST.

8.000.000

Rövid idő alatt
nyereményekben

Novemből felül húzható ki.

Titkos betegségek ellen

25 évi, részben katonai (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legelőlegesen ajánlható

DR. KAJDACSY,

v. es. és k. ezredorvos.

Electrotherapiai rendelő intézete
Budapest, Váci-körút 4. sz. I. em.

A legelhanyagoltabb húgycsőfolyásokat, legsúlyosabb húgycsőgyulladásokat, bújakóros sebéket, syphilist, az onfertőzöttség utóhatáit

Elgyengült férfierőt

az orvosi világ által legújabbban olyannyira felkarolt és hatásában páratlan sikerű

Electro-Massage vagy Psychrophor

Által. magömléseket, nőknél fehér-folyást befecskendezés nélkül, a legmakacsabb bőrbetegségeket, valamint ifjúkori bűnök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrejött hátrénekbajokat gyógyít a legújabb gyógyászat szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel.
Rendel: délelőtt 9 óráig 4 óráig; este 7-8 óráig.
Nőknek úgy mint férfiaknak külön be- és kijárat külön váróteremek.
Lelvelekre díjtalanul azonnal válaszoltunk; esetleg gyógyszerkről is gondoskodva lesz.

Sürgős!!!

Minden kizárólag magyar gyártmányú cipőket készítek, kérem budaörsi árúval vegyem ki pártól. Minden német vásártól elfordít ha havi feloldástól válnak. Kérem, hogy nem tevékeny meg, ezennel nyilvánosan közzéteszem magam, hogy saj át költöztem. Visszatértem és a cipőket minden levettem.

nélkül visszazadom.
Pár pár cipő egy daraból 3.30
Egy pár borbély cipő, erős kivitelben 3.50
Változó borbély cipő, erős kivitelben 4.00
Páros cipő oroslakkal, dupla talppal 4.50
Gyermek, fűzős, meleg béléssel, elegáns 4.20
Változó borbélycipő, erős kivitelben 5.50
Elegáns darab (női) szirma, cauklióg bőrbőrrel, dá-
nyos béllele térdig 7.00
Duo-szirma borbély, meleg kivitelben 5.50
Női szirma, v. borbély cipő, erős, meleg béléssel 3.30
Páros cipő borbélycipő, erős kivitelben 3.30
Páros cipő, borbélycipő, erős kivitelben 3.30
Kérem, hogy a cipőket, bármilyen borbély, prémium szirma 4.00
Kérem, hogy a cipőket, bármilyen borbély, prémium szirma 4.00
Kérem, hogy a cipőket, bármilyen borbély, prémium szirma 4.00
Kérem, hogy a cipőket, bármilyen borbély, prémium szirma 4.00

AGULÁR DÁVID fia BUDAPEST, Deák-tér 6. sz.

Felhívás.

Ember emlékezet óta nem fordult elő olyan eset, hogy saját készítményű cipők, melyeket macra anyagok és csillámat, olyan áron lehozzanak a tisztelt közönségre becses rendelésekre bocsátani. Például férfi cugos vagy fűzős, egyszerű vagy bakancs, bagaris-, víkiz sevró bőrből, valamint az új fajta amerikai kolombia-bőrből, csak 4-50 forint 5.50 frtg. Továbbá női cipők minden elképzelhető formában, cugos, fűzős és sevrós, zergéből vagy lakkból, valamint barna vagy sevróből 3-4 frtg. Egy szintén nagy választék gyermek cipőben 55 krtól egész 2 frtg. valamint sárcipőkben és stípcipőkben. — Vidéki megrendelések utánvétellel pontosan eszközöltetnek. Beesés partfogásáért esedezve maradok

Schwarz Emil cipész-mester

VII., Károly-körút 9. (gróf Hadik-Barkóczy-fele ház.)

Pesti művelt társalgó.

Nékiülhetetlen kétkönyv mindezek számára, kik a társalgóhoz szeretnének járni a társalgóban magukat megkövetelték. Tartalma: Hírszemélyek. — A régi és új népek jellemzése. — Francia nyelv rendezése. — Pas de quatre. — Pas de pain. — 50 társalgókat rögzítve. — Kérem, hogy a társalgókat. — Találkák. — Tréfa kérdések és feladványok. — Wislaják. — Komoly kértémények. — Szerelmi költemények. — Humoristák. — Feloldások. — Emlékrök. — Négyféle emlékrök. — Színnyelv. — Egyszerű új tárgyak. — Szerelmi levelek. — Hírszemélyek stb. — Szerző: Egy postai asszony. Hetedik, átalított és bővített kiadás. Ára 2 kor. 40 fillér. Kapható Lampel Róbert (Wodianer E. és Fia) könyvtárában Budapesten, Andrássy-ut. 21. a pénz előtér beküldése vagy utánvétel mellett.

GUMMI- és hálóját különlegességek.

Magyar Orvosi Múzeumban Budapest, Kerepesi-ut. 32. Arjegyzet ingyen, zárt borítékban.

BUTOR részletfizetésre

Állami és városi tisztviselők, katonatisztek, egyházi férfiak, valamint más hitelképes egyének kedvező feltételek mellett kaphat szilárd gyártmányú asztalos- és kárpított butorokat.
Dósa Kálmán Bpest, Erzsébet-tér 18. sz. Sas-utca sarok, I. em.
Arjegyzetet 20 kr. levéljeggyel beküldése ellen bementve küld fenti cég B. osztálya. 5197

Neustein Fülöp cukrozott hashajtó labdaccai

(NEUSTEIN-féle ERZSÉBET labdaccai)
A pilulák hasonló készítményeknél minden tekintetben feljebb állnak: mentők minden ártalmas anyagok, és általánosan hashajtók, vértisztítók; egy gyógyszer sem jobb a mellőltől ártalmatlan, mint a pilulák.
SZÉKSZORULÁS
A legelső betegségek forrása ellen. Cukrosai kizárólag végtelenül erősnek is szervesen vannak.
Egy 15 pilulát tartalmazó doboz 15 kr., 60 pilulát, mely 8 doboz, tehát 120 pilulát tartalmaz, csak 1 forint 5. &
ÓVAS! Utazásoknál különösen óvatosságnak. Kérjük halálosan beteg és fiatal hashajtó labdaccai. Valódi csak, ha minden doboz törvényileg bejegyzett védjeggyel piros- fekete nyomtatásban „Neustein Fülöp” és „Neustein Fülöp győztes” aláírással van ellátva. A kereskedelmi törvénykönyvvel védett csomagjaink aláírásunkkal vannak ellátva.
NEUSTEIN FÜLÖP
„Lipthoz” címzett gyógyszerárú
WIEN, I., PLANKENGASSE 6.
Raklár BUDAPESTEN:
TÜRÖK JÓZSEF gyógyszerárú, Király-utca 12. szám.

Hirdetmény.

A mezőhegyesi m. kir. állami ménésbirtok mezőgazdasági répa szeszgyáraiban előállított szeszből 1000 hectoliter % contingens finomított szesz kerül eladásra.

Felhívotnak tehát a venni szándékozók, hogy egy (1) korona bélyeggel és az ajánlott szesz árának 10%-át tevő bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlataikat a mezőhegyesi m. kir. állami ménésbirtok igazgatóságához

november hó 20-án, d. e. 10 óráig

terjeszszék be. Az eladásra és átvételre vonatkozó közelebbi feltételek a gazdasági főigazgatónál (földmiv. ministerium II. em. 80. sz. ajtó) és a mezőhegyesi ménésbirtok igazgatóságánál megtudhatók és kívánatra megküldetnek.

Kelt Budapesten, 1900. évi november 8-án.

M. kir. földmivelésügyi minister.

